รายงานการวิจัย

ละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

Theatre for Development in urban area for children in Ban Toong Yai, Songkhra province.

ตถาตา สมพงศ์

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณกองทุนวิจัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
พ.ศ. 2565

ชื่องานวิจัย ละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา
ผู้วิจัย ตถาตา สมพงศ์
คณะ คณะศิลปกรรมศาสตร์
ปี 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นถึงปัญหาสังคมและร่วมกันหาทางออกสำหรับปัญหาดังกล่าวและเพื่อนำเสนอละครสะท้อนปัญหาสังคมออกสู่สาธารณชน กลุ่มเป้าหมายคือเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมิน ซึ่งมีกลุ่มประชากรผู้ให้สัมภาษณ์และทำแบบประเมินจำนวน 2 กลุ่มคือ 1) ผู้นำชุมชนในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน และ 2) ประชากรในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 15 คน ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของคนในพื้นที่ชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาออกแบบกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนที่นำมาใช้จัดกิจกรรมกับเด็กกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 11 ครั้ง คือ การจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนฯ ตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการในแต่ละครั้ง จำนวน 10 ครั้ง และการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองฯ จำนวน 1 ครั้ง จากการประเมินผลหลังจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนฯ พบว่าเด็กกลุ่มเป้าหมายทุกคนเล็งเห็นความสำคัญถึงปัญหาขยะในชุมชนของตนเอง เด็กเกิดแรงบันดาลใจในการเปลี่ยนแปลงชุมชนของตนเองให้ดีขึ้น จากการร่วมกันค้นหาคำตอบเพื่อแก้ไขปัญหาและร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างกล้าหาญด้วยกัน สะท้อนให้เห็นว่าเด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นคุณค่าในตนเองและคุณค่าของชุมชนของตน พวกเขาจึงอยากดูแลรักษาชุมชนของพวกเขาและคาดหวังให้ทุกคนในชุมชนร่วมกันดูแลรักษาชุมชนร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมและอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ ละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง ละครประยุกต์ บ้านทุ่งใหญ่

Research Title Theatre for Development in urban area for children in Ban Toong Yai, Songkhra province.
Researcher Tathata Sompong
Faculty Fine Arts
Year 2025

Abstract

This research aims to organize activities to encourage the target group of children to recognize social problems and jointly find solutions to such problems, and to present dramas reflecting social problems to the public. The target group was 6 children in the Ban Tung Yai area. The qualitative research method was used. The research instruments were participant observation, interviews, and assessments. There were 2 groups of people who were interviewed and completed the assessment: 1) community leaders in the Ban Tung Yai area, 6 people 2) The population in Ban Tung Yai area, 15 people. The researcher went to the field to collect data on the issues of people in the Ban Tung Yai community, Songkhla Province. To use the data to design a community development drama process that was used to organize activities with the target children in 11 sessions. It is the process of organizing drama for community development according to the objectives of the process each time, 10 times and organizing a workshop project on drama for urban community development 1 time from the evaluation after organizing the process of drama for community development. It was found that all children in the target group saw the importance of the waste problem in their community. Children were inspired to change their community for the better. By finding solutions to problems together and courageously creating change together, it reflects that the target children see their own value and the value of their community. They therefore want to take care of their community and expect everyone in the community to jointly take care of it in a tangible and sustainable way.

Keywords: Drama for urban community development, Applied Theatre, Ban Toong Yai

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์เงินทุนสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ขอขอบคุณบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและคณะกรรมการที่กรุณาให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางในการดำเนินการวิจัย และตรวจสอบข้อบกพร่องของงานวิจัยเล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผศ. ทัศนียา คัญทะชา อาจารย์หลักสูตรนาฏศิลป์และการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ขอขอบคุณโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งใหญ่ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการฯ ขอขอบคุณผู้นำชุมชนในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ในการจัดกิจกรรมทั้ง 10 ครั้ง นายสมยศ จงษ์บำรุงเทวี ขอขอบคุณผู้นำชุมชนผู้ให้คำปรึกษาเรื่องสถานที่จัดกิจกรรมและจัดโครงการฯ ประธาน อสม. นางสมพร อภิชาโต และพระครูปลัดพิทักษ์ เขมทิตโต เจ้าอาวาสวัดเก้าแสน และผู้นำชุมชนทุกท่านที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อนำมาใช้ออกแบบกระบวนการละครจัดกิจกรรมละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัยขอขอบคุณกระบวนกรด้านละครชุมชน นายสมบัติ แก้วเนื้ออ่อนและเด็กจากชุมชนวัดจันทร์ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ที่มาเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการฯ ทำให้ผลของการจัดโครงการฯ มีความหลากหลายและได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกัน

ผู้วิจัยขอขอบคุณเด็กกลุ่มเป้าหมายและชาวบ้านในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาและบุคคลอื่นๆ อีกหลายท่านที่ทำให้งานวิจัยเรื่อง ละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ประโยชน์อันใด ที่เกิดจากงานวิจัยนี้ ย่อมเป็นผลมาจากผู้มีพระคุณข้างต้น และผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยเล่มนี้จะมีประโยชน์ไม่มากก็น้อยต่อผู้สนใจงานด้านละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองและการจัดกระบวนการให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาทักษะให้กับเด็กและเยาวชนสืบต่อไปในภายภาคหน้า

ชื่อผู้วิจัย ตถาตา สมพงศ์
คณะศิลปกรรมศาสตร์
วันที่ 20 เดือนเมษายน ปี 2568

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	**ก**
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	**ข**
กิตติกรรมประกาศ	**ค**
สารบัญ	**ง**
สารบัญตาราง	**ฉ**
สารบัญภาพ	**ช**
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา	2
1.4 วิธีการดำเนินงาน	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับละครประยุกต์	5
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับละครเพื่อการพัฒนาชุมชน	8
2.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาและการศึกษาในชุมชน	9
สรุปบท	11
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	13
3.1 แผนการดำเนินการวิจัย	13
3.2 แหล่งข้อมูลในการศึกษา	14
3.3 กระบวนการศึกษา	14
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา	17
3.5 การเสนอผลการศึกษา	17
สรุปบท	19
บทที่ 4 ผลการศึกษา	20
4.1 ประเด็นปัญหาในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่	21
4.2 การจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองสำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่	22

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.3 ผลการตอบแบบประเมินฯ จากเด็กกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มประชากรที่กำหนด 58
สรุปบท 62

บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 65
5.1 สรุปผลการศึกษา 65
5.2 อภิปรายผลการศึกษา 68
5.3 ปัญหาและอุปสรรค 69
5.4 ข้อเสนอแนะ 70
บรรณานุกรม 71
ภาคผนวก 73
ประวัติผู้วิจัย 99

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1 ตารางการดำเนินงานตลอดโครงการ 14
ตารางที่ 4.1 แผนการจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา 23
ตารางที่ 4.2 รายละเอียดกิจกรรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา 46

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 4.1 สัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่ 1 ผู้นำชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 21
ภาพที่ 4.2 สัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่ 2 ประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 22
ภาพที่ 4.3 เด็กกลุ่มเป้าหมายวาดรูปสิ่งของแทนความเป็นฉัน 26
ภาพที่ 4.4 เด็กกลุ่มเป้าหมายกับภาพวาดของตนเอง 26
ภาพที่ 4.5 การเหลาไม้ไผ่ทำโครงว่าวนก 28
ภาพที่ 4.6 เด็กกลุ่มเป้าหมายช่วยกันติดกระดาษลงบนตัวว่าว 28
ภาพที่ 4.7 เด็กกลุ่มเป้าหมายกับว่าวที่เสร็จแล้ว 30
ภาพที่ 4.8 การอธิบายขั้นตอนการทำว่าวแก่เด็กกลุ่มเป้าหมาย 30
ภาพที่ 4.9 เรื่องเล่าจากเด็กกลุ่มเป้าหมาย 33
ภาพที่ 4.10 กิจกรรมการเขียนเรื่องเล่า 33
ภาพที่ 4.11 ตัวละครหุ่นเงาจากวัสดุในชุมชน 35
ภาพที่ 4.12 ตัวละครหุ่นเงาจากวัสดุในชุมชน 35
ภาพที่ 4.13 เด็กกลุ่มเป้าหมายกับตัวหนังตะลุงสร้างสรรค์ 37
ภาพที่ 4.14 เด็กกลุ่มเป้าหมายทดลองตอกตัวหนังตะลุง 37
ภาพที่ 4.15 เด็กกลุ่มเป้าหมายทดลองเล่นหนังตะลุงกับจอและแสงไฟ 38
ภาพที่ 4.16 แนะนำตัวและอธิบายกระบวนการ 40
ภาพที่ 4.17 เดินเก็บวัสดุมาทำเครื่องดนตรี 40
ภาพที่ 4.18 นำเสนอดนตรีแบบรวมวง 41
ภาพที่ 4.19 เด็กกลุ่มเป้าหมายร่วมกันสร้างสรรค์จังหวะ 42
ภาพที่ 4.20 เด็กกลุ่มเป้าหมายร่วมกันสร้างสรรค์จังหวะ 43
ภาพที่ 4.21 เด็กกลุ่มเป้าหมายร่วมกันทำภาพนิ่ง 45
ภาพที่ 4.22 เด็กกลุ่มเป้าหมายร่วมกันเขียนภาพนิ่งออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร 45
ภาพที่ 4.23 เด็กกลุ่มเป้าหมายร่วมกันเลือกคำศัพท์จากพื้นที่ 51
ภาพที่ 4.24 เด็กกลุ่มเป้าหมายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลที่เลือกคำศัพท์นั้นๆ 51
ภาพที่ 4.25 เด็กกลุ่มเป้าหมายทำกิจกรรมต่อตัวกลไก 52
ภาพที่ 4.26 เด็กกลุ่มเป้าหมายเลือกคำศัพท์มาออกแบบรูปสัญลักษณ์ 52
ภาพที่ 4.27 เด็กกลุ่มเป้าหมายร่วมกิจกรรม 53
ภาพที่ 4.28 กิจกรรมการพัฒนาเรื่อง 53
ภาพที่ 4.29 การนำเสนอแผนภูมิพื้นที่ชุมชน 54

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพที่ 4.30 การซ้อมละครเข้ากับดนตรี 54
ภาพที่ 4.31 การไปเดินเร่ประชาสัมพันธ์เรียกคนดูมาดูละครเรื่องทะเลขยะ 55
ภาพที่ 4.32 การไปเดินเร่ประชาสัมพันธ์เรียกคนดูมาดูละครเรื่องทะเลขยะ 55
ภาพที่ 4.33 การจัดแสดงละครเรื่องทะเลขยะออกสู่สาธารณชน 56
ภาพที่ 4.34 การจัดแสดงละครเรื่องทะเลขยะออกสู่สาธารณชน 56
ภาพที่ 4.35 การถ่ายภาพรวมหลังการชมละครเรื่องทะเลขยะ 57

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ละครเป็นสื่ออย่างหนึ่งในการสะท้อนประเด็นและเรื่องราวต่างๆ สู่ผู้ชมในที่สาธารณะ ละครมีที่มาจากซีกโลกตะวันตกตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ และมีการพัฒนาตามยุคสมัยและตามพื้นที่มาจนถึงปัจจุบัน การนำสื่ออย่างละครมาเพื่อใช้ในการทำกิจกรรมกับเด็กสามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบของรายวิชาเรียนตามหลักสูตร และจัดในรูปแบบของกิจกรรมเสริมนอกสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับว่ามีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมหรือเลือกนำละครมาใช้เพื่ออะไร

ละครในฐานะเครื่องมือสร้างกิจกรรมเพื่อการเข้าถึงชุมชน ดังที่พรรัตน์ ดำรุง ได้กล่าวไว้ว่า ละครที่ทำร่วมกับชุมชนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น ในประเทศไทยนิยมใช้ชื่อละครเพื่อการพัฒนาสังคม ละครประเภทนี้เป็นผลผลิตจากยุคสงครามเย็น (ค.ศ. 1950-1991) เป็นการต่อสู้ทางด้านการเมืองเพื่อแย่งปวงชนระหว่างค่ายมหาอำนาจทุนนิยมเต็มรูปแบบที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศหลัก และค่ายหนึ่งรวมศูนย์ได้แก่ ค่ายสังคมนิยมของสหภาพโซเวียต ซึ่งมีการแข่งขันทางด้านความคิด เศรษฐกิจ และการเมือง ผลักให้ประเทศยากจนต้องกลายเป็นประเทศโลกที่สาม ซึ่งหมายถึงกลุ่มประเทศในแอฟริกา อเมริกาใต้ กลุ่มเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศเหล่านี้สร้างเครื่องมือเพื่อสื่อสารกับชาวบ้านในชนบทห่างไกล โดยการใช้ละครแสดงสดต่อหน้าผู้ชมในรูปแบบละครเร่ ในแบบละครโฆษณาข่าวสาร (Agit/Prop) คณะละครเล็กๆ เหล่านี้ ให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับวิถีประชาธิปไตย ส่งเสริมเสรีภาพ ความเท่าเทียมกันในสังคม ซึ่งพัฒนาการของละครรูปแบบนี้มีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่และบริบทของแต่ละประเทศในช่วงขณะนั้น (พรรัตน์ ดำรุง, 2557)

ละครรณรงค์แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา (Participatory Theatre) เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการใช้การแสดงละครและกิจกรรมละครในชุมชน ได้มีการปรับเปลี่ยนมาจากละครรณรงค์ของนักการละครจากตะวันตก มีการนำกระบวนการละครที่หลากหลายมาปรับใช้เพื่อนำเสนอสาระตามที่องค์กรต้องการ ละครลักษณะนี้ได้ผนวกกับการใช้ศิลปินชาวบ้านและศิลปะท้องถิ่น เช่น หุ่นลักษณะต่างๆ หน้ากาก และเพลงชาวบ้าน มาใช้เพื่อทำให้ละครที่นำเสนอ มีสีสันและมีชีวิตชีวา นอกจากนี้ยังพยายามนำกระบวนการพูดคุย เสวนา เข้าไปปรับใช้เพื่อให้เกิดการสื่อสารและทำความเข้าใจในสาระที่คณะละครนำมาเสนอ และจุดประเด็นให้คิดทบทวนหรือนำไปสู่การเรียนรู้ แก้ไขร่วมกัน (พรรัตน์ ดำรุง, 2557)

ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลบ่อยาง ตำบลเขารูปช้าง ตำบลเกาะแต้ว ตำบลพะวง ตำบลทุ่งหวัง และตำบลเกาะยอ ซึ่งในบางพื้นที่เหล่านี้เป็นชุมชนเมือง มีผู้คนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น และยังขาดการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ติดแม่น้ำลำคลอง ติดทะเลสาบและทะเลอ่าวไทย สังเกตเห็นได้ชัดเจนจากขยะในชุมชนที่มากับน้ำ เนื่องจากชุมชนขาดการจัดการขยะ ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนตามมา เด็กเป็นกลุ่มประชากรในชุมชนเมืองที่ใช้เวลาในพื้นที่เยอะกว่ากลุ่มประชากรอื่นๆ เพราะเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่กับการเล่นกับเพื่อนๆ ดังนั้น การเริ่มส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ดีสำหรับเด็กหรือการพัฒนาชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับคนในชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรทำอย่างเร่งด่วนสำหรับชุมชนเมือง

เด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นเด็กในชุมชนเมืองที่ยังขาดโอกาสในหลายๆ เรื่อง เช่น การส่งเสริมพัฒนาการด้านการอ่านและเขียน การทำงานด้านศิลปะ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี และการค้นหาตนเองตามศักยภาพที่มี เป็นต้น เด็กเหล่านี้ควรได้รับการส่งเสริมและการพัฒนาอย่างเท่าเทียมเช่นเดียวกับเด็กทุกคน ผู้วิจัยมีบ้านอยู่ใกล้เคียงกับชุมชนของเด็ก เคยมีโอกาสนำนักศึกษาในรายวิชาละครสร้างสรรค์มาลงพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมทางด้านละครเพื่อรณรงค์เรื่องปัญหาขยะ เนื่องจากในตอนนั้นชุมชนยังขาดการจัดการขยะ อีกทั้งยังมีขยะจากท้องทะเลอยู่เต็มหาดทราย ซึ่งเป็นหน้าบ้านของชุมชน จากการลงพื้นที่และจากประสบการณ์ที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเด็กทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า เด็กยังขาดการพัฒนาในด้านต่างๆ มากมาย การนำกระบวนการทางด้านละคร ละครเพื่อการพัฒนาชุมชนมาใช้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพด้านต่างๆ ให้กับเด็กในพื้นที่ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชนร่วมกันผ่านการทำกิจกรรมและหาทางออกของปัญหาร่วมกัน ส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเมืองใหญ่ดีขึ้นในท้ายที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นถึงปัญหาสังคมและร่วมกันหาทางออกสำหรับปัญหาดังกล่าว

1.2.2 เพื่อนำเสนอละครสะท้อนปัญหาสังคมออกสู่สาธารณชน

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อใช้กระบวนการทางด้านละครเพื่อพัฒนาชุมชน มาใช้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพด้านต่างๆ ให้กับเด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่คือเด็กในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวนประมาณ 6-15 คน

1.4 วิธีการดำเนินงาน

ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 2 ภาคคือ ภาคทฤษฎีและภาคสนาม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเอกสารต่างๆ ดังนี้

1.1 สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

1.2 หอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา

1.3 สื่อสารสนเทศ

2. สัมภาษณ์ข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2.1 กลุ่มประชากรที่ 1 ผู้นำชุมชนในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ ม.3 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา จำนวน 4-7 คน

2.2 กลุ่มประชากรที่ 2 ประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ ม.3 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา จำนวน 10-15 คน

2.3 กลุ่มเป้าหมายคือเด็กในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ ม.3 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา จำนวน 6-15 คน

3. ดำเนินการแยกแยะข้อมูล วิเคราะห์ รวบรวมวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการคือ การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาของคนในชุมชน โดยการจัดกระบวนการกลุ่มระดมความคิดเห็น (Focus group) กลุ่มประชากรที่ 1 และการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่ 2 และสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำข้อมูลปัญหาดังกล่าวมาออกแบบกระบวนการละครเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายคือเด็กในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6-15 คน โดยการจัดกระบวนการละครอาทิตย์ละครั้ง จำนวน 10 ครั้ง และการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการละครสะท้อนปัญหาชุมชน จำนวน 1 ครั้ง เพื่อนำไปสู่การจัดแสดงละครในชุมชน ซึ่งละครที่จัดแสดงดังกล่าวได้มาจากกระบวนการละครในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ของเด็กกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำเสนอออกสู่สาธารณชนและประเมินผลกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

4. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรคือ 1. ชุดคำถามกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็น (focus group) 2. แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มประชากรที่ 1 3. แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มเป้าหมาย และ 4. แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ชมละคร โดยมีขั้นตอนการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญด้านการทำงานกับชุมชนก่อนนำเครื่องมือดังกล่าวไปใช้งานจริง

พื้นที่ทำวิจัย : โปรดระบุสถานที่ทำวิจัย (ทดลอง) / เก็บข้อมูล

ชื่อจังหวัด	พื้นที่ที่ทำวิจัย	ชื่อสถานที่
สงขลา	บ้านทุ่งใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง	ลานดินในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 ละครเพื่อการพัฒนา ชุมชนเมือง (Theatre for Development, urban area) คือละครที่ช่วยพัฒนา สร้างความตระหนักรู้ ความสนุก และความเปลี่ยนแปลง ให้กับคนในชุมชน

1.5.2 ละครประยุกต์ (Applied Theatre) คือละครหลากหลายรูปแบบ นอกเหนือไปจากการชมละครในโรงละคร มีเป้าหมายคือการใช้งานศิลปะเป็นเครื่องมือเพื่อเชื่อมให้เกิด การศึกษา การสื่อสาร และการพัฒนาผู้คน ชุมชนและสังคม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นปัญหาสังคมและร่วมกันหาทางออกตามกระบวนการละคร

1.6.2 จัดแสดงละครสะท้อนปัญหาสังคมในชุมชน

SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

บทที่ 2
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ละครเพื่อการพัฒชุมชนเมืองสำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา ออกแบบกระบวนการละครเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายจำนวน 15 คน เล็งเห็นถึงปัญหาสังคมและร่วมกันหาทางออกสำหรับปัญหาดังกล่าวและเพื่อนำเสนอละครสะท้อนปัญหาสังคมออกสู่สาธารณชน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับละครประยุกต์

2.1.1 ประวัติของละครประยุกต์

ละครประยุกต์ (Applied Theatre) เป็นละครที่เกิดมาจากละครนอกโรงละคร เมื่อช่วงประมาณเกือบ 30 ปีที่ผ่านมา ดังที่พรรัตน์ ดำรุง (พรรัตน์ ดำรุง, 2557) ได้กล่าวไว้ว่า ละครประยุกต์เป็นการทำงานละครที่หลากหลายรูปแบบนอกเหนือไปจากการรับชมละครในโรงละคร ผู้ชม ผู้ทำกิจกรรมหรือผู้เกี่ยวข้องจะได้มีส่วนร่วม มีประสบการณ์ร่วม กับละครนั้นๆ โดยละครประยุกต์มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้มีหลากหลายรูปปแบบซึ่งล้วนมีจุดมุ่งหมายในการทำงานกับคนธรรมดานำละครไปในพื้นที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชุมชน ชุมชนเมือง ชนบทหรือในโรงเรียน เป้าหมายของละครประยุกต์เป็นการใช้งานศิลปะในฐานะเครื่องมือเชื่อมให้เกิด การศึกษา การสื่อสาร และการพัฒนาผู้คน ชุมชนและสังคม ต่อมาปีเตอร์ บรูค (Peter Brook) ผู้กำกับการแสดงที่ให้ความสำคัญกับภาพที่ปรากฏบนเวทีมากกว่าบทในการแสดง สนับสนุนแนวคิดเรื่องสุนทรียะแบบใหม่ (New Aesthetic) ด้านศิลปะการละครที่ว่า ละครใช้เป็นสื่อ-เครื่องมือที่ช่วยในการศึกษา การพัฒนา หรือสร้างการเรียนรู้แก่ชุมชน เป็นโอกาส เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ เปิดใจรับฟังเพื่อประโยชน์ของผู้คนได้กว้างกว่าเดิม (Prendergast and Saxton: 2009) ในละครประยุกต์ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมและนักแสดงไม่ได้แยกออกจากกัน ในการจัดแสดงของคณะละครบางกลุ่มมีการออกแบบกิจกรรมให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมกับการแสดงจนกลายเป็นผู้ร่วมแสดง เรียกว่า ผู้ชม-นักแสดง (Spect-Actor) เรื่องราวที่นำเสนอส่วนใหญ่มักมาจากในชุมชน จากการค้นคว้าวิจัยก่อนเข้าไปแสดง ซึ่งมีขั้นตอนในการนำเรื่องราวที่ได้มารวบรวม พัฒนา สร้างสรรค์ ในฐานะศิลปิน-วิทยากร (Facilitator) ที่ต้องใช้ความรู้ในการเลือกและระดมสมอง นำไปสู่ขั้นตอนการลำดับเหตการณ์ เรื่องราว ที่เกิดขึ้นจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วม ที่จะนำพาให้มีการแลกเปลี่ยนสื่อสารซึ่งกันและกัน อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในชุมชนและสังคมได้

2.1.2 ความสำคัญและคุณค่าของละครประยุกต์

ละครประยุกต์ (Applied Theatre) มีความสำคัญและคุณค่าแตกต่างไปจากละครเพื่อความบันเมิงทั่วไป ดังที่พรรัตน์ ดำรุง (พรรัตน์ ดำรุง, 2557) ได้กล่าวไว้ว่า ละครประยุกต์มีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างไปจากละครที่เป็นผลงานศิลปะที่สร้างความบันเทิง ละครประยุกต์ไม่ใช่ละครเชิงพานิชย์ ละครประยุกต์อาจไม่ต้องการแม้ผู้ชม มีแต่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เกิดพัฒนาการทั้งต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมเองรวมไปถึงผู้ชมที่อาจมีส่วนร่วมหลายระดับ การมีส่วนร่วมอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง อาจทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความตระหนักรู้ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

2.1.3 ละครประยุกต์ช่วยเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง

ผลงานวิจัยของปวลักข์ สุรัสวดี และเสาวนีย์ วงศ์จินดา เรื่องโครงการการใช้ละครประยุกต์เพื่อพัฒนามโนทัศน์ความเข้าใจในตนเองของเยาวชนไร้สัญชาติ: กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนไร้สัญชาติ ตำบลมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร ประเทศไทย เป็นงานวิจัยที่ใช้ละครประยุกต์เป็นเครื่องมือในการเสริมพลังเยาวชนไร้สัญชาติ (เชื้อชาติพม่า) ในชุมชนเมืองมหาชัย จ.สมุทรสาคร โดยให้เยาวชนร่วมกระบวนการละครสร้างสรรค์และฝึกซ้อมการแสดงละครเรื่อง “ปลา...ที่ไม่มีขาเดิน” เป็นเวลา 6 เดือน จากนั้นนำละครดังกล่าวออกแสดง 12 รอบ ทั้งในกรุงเทพฯ และชุมชนมหาชัย โดยมีผู้ชมเป็นทั้งคนไทย เจ้าหน้าที่องค์กรที่ทำงานด้านสิทธิแรงงานข้ามชาติและแรงงานข้ามชาติกลุ่มเดียวกับเยาวชน การแสดงละครสะท้อนปัญหาการใช้ชีวิตของเยาวชนไร้สัญชาติในไทยและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้ชมในชุมชนและเจ้าหน้าที่หลังการแสดง ผลลัพธ์ที่ได้คือเยาวชนเกิดการพัฒนามโนทัศน์และความเข้าใจในตนเองมากขึ้น เยาวชนทั้งหมด 17 คนมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกสูงขึ้น มีความรับผิดชอบและเรียนรู้การทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ยังมีเยาวชน 5 คนที่ตระหนักรู้ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเองและเห็นความสำคัญของการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในอนาคต อีกทั้งเยาวชนยังเข้าใจความสำคัญของการช่วยเหลือซึ่งกันในสังคมมากขึ้น กล่าวโดยสรุปกระบวนการละครประยุกต์ในชุมชนนี้ช่วยเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) ให้แก่ผู้เข้าร่วม ซึ่งส่งผลให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางได้รับพลังในการพัฒนาศักยภาพตนเองต่อไปในฐานะสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมไทย (ปวลักข์ สุรัสวดี และเสาวนีย์ วงศ์จินดา, 2561) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงแข บัวประโคนและคณะ เรื่องการใช้สื่อละครเพื่อการพัฒนาชุมชนของกลุ่มละครมะขามป้อม : กรณีศึกษาจากพื้นที่ทำงานที่มีบริบทแตกต่างกัน 4 พื้นที่ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพทางความคิดและติดอาวุธด้านเทคนิคให้กับกลุ่มเยาวชนเพื่อให้สามารถใช้ละครเป็นเครื่องมือในการสะท้อนปัญหาหรือเพื่อส่งสารกลับไปยังชุมชนของตนเอง และเป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ๆ ให้เยาวชนกล้าแสดงออกก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ตระหนักเห็นคุณค่าในตนเอง ในฐานะที่เป็นทรัพยากรอันมีค่าของชุมชน (ดวงแข บัวประโคนและคณะ, 2547)

2.1.4 ละครประยุกต์ที่ใช้ฐานชุมชน

ผลงานวิจัยของปวลักขิ์ สุรัสวดี เรื่องถอดบทเรียนนักการละครประยุกต์: กระบวนการละครเยาวชนฐานชุมชนเพื่อสร้างการเรียนรู้ จิตสำนึกร่วม และอัตลักษณ์จากเรื่องเล่าของเยาวชน พูดถึงกระบวนการทำงานของนักการละครประยุกต์ชาวไทยจำนวน 4 คน ที่นำละครไปใช้สร้างการเรียนรู้และพัฒนาเยาวชนในบริบทชุมชนฐานรากต่างๆ ซึ่งผู้เขียนบทความวิจัยนี้มีกระบวนการคือการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์การทำงานของนักการละครแต่ละคนแล้วถอดบทเรียนองค์ความรู้เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ละครในชุมชนอย่างมีประสิทธิผล ทำให้เห็นว่าแต่ละกรณีศึกษาแสดงให้เห็นรูปแบบและเทคนิคที่หลากหลาย เช่น 1) การใช้ละครกับเยาวชนชุมชนวัดจันทร์ อ.สทิงพระ จ.สงขลา เพื่อเชื่อมโยงเยาวชนกับมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น 2) การจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่นบทบาทสมมุติเพื่อพัฒนาศักยภาพและค้นหาเรื่องเล่าของเยาวชนในพื้นที่ต่าง ๆ 3) การใช้ละครช่วยค้นหาและต่อยอดเรื่องเล่าจาก “ทุนทางสังคมและประเด็น” ของแต่ละชุมชนเพื่อเสริมสร้างพลังและอัตลักษณ์เยาวชน และ 4) การใช้ละครใน จ.เชียงใหม่ เพื่อเปิดเผยโครงสร้างทางสังคมที่ซ่อนอยู่ เช่น ปัญหาการระบายน้ำและการขยายตัวของเมือง เป็นต้น หลังจากนั้นผู้เขียนบทความวิจัยนี้ได้นำเยาวชนกับคนในเมืองมาสร้างบทสนทนาร่วมกัน ผลการถอดบทเรียนชี้ว่า ละครฐานชุมชน (community-based youth theatre) สามารถเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างจิตสำนึกร่วมของคนในชุมชนและส่งเสริมกระบวนการสร้างอัตลักษณ์เยาวชนผ่านเรื่องเล่าในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบว่านักการละครแต่ละคนมีการผสานทักษะด้านการละครเข้ากับกระบวนการเรียนรู้อื่นๆ เช่น ศิลปะการเล่น การจัดวงสนทนาหลังการแสดง ฯลฯ เพื่อให้เกิดการวิพากษ์และเรียนรู้ประเด็นสังคมอย่างลึกซึ้ง ผู้เขียนสรุปว่าองค์ความรู้จากนักการละครทั้ง 4 กรณีสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมละครเพื่อพัฒนาเยาวชนในบริบทชุมชนเมืองและชนบทได้ต่อไปอย่างเหมาะสม (ปวลักขิ์ สุรัสวดี,2566) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภาสกร อินทุมาร เรื่องบทบาท ผลกระทบ และบทเรียนของกลุ่มละครชุมชนกั๊ฟไฟ จังหวัดเชียงใหม่ ในการใช้ละครเพื่อการเรียนรู้และการเสริมพลัง ระหว่างปี 2539-2564 ที่ใช้กระบวนการละครเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับบุคคล สู่การเปลี่ยนแปลงระดับชุมชนและส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับเชิงนโยบาย ผู้คนหันมาตระหนักเกี่ยวกับปัญหาในชุมชนมากขึ้น นำมาสู่การแก้ไขทำให้ปัญหาในชุมชนลดน้อยลง อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างพลัง ทำให้บุคคล ชุมชนนั้นๆ ค้นพบและเล็งเห็นคุณค่าในตนเอง ปรับที่มุมมองทัศนคติของแต่ละบุคคล สร้างคุณค่าให้ตนเองและชุมชนเกิดความกล้าในการเปลี่ยนแปลงตนเองและชุมชนมากขึ้น (ภาสกร อินทุมาร, 2567)

2.1.5 ละครประยุกต์ส่งเสริมให้เล็งเห็นถึงปัญหาและการหาทางออกร่วมกัน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นถึงปัญหาสังคมและร่วมกันหาทางออกโดยนำเสนอผ่านละคร ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดด้านวิจัยการแสดงในวิถีนิเวศวัฒนธรรมเรื่อง

สินไซรู้ใจตน สร้างสรรค์การแสดงหุ่นร่วมสมัย เพื่อความเข้าใจตัวตนและฝึกฝนทักษะชีวิต (พชญ อัคพราหมณ์, 2562) ดังที่ พชญ อัคพราหมณ์ได้กล่าวไว้ในว่า งานวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงคือ 1. การปรับวิถีชีวิตและเรียนรู้ชุมชน 2. การสร้างสรรค์และพัฒนาการแสดงหุ่น 3. การเร่แสดงผลงานในพื้นที่ต่างๆ มีกรอบความคิดหลักเป็นละครประยุกต์กับการพัฒนาเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ละครประยุกต์เป็นหลักในการดำเนินงานวิจัย ซึ่งละครประยุกต์เป็นการนำศาสตร์และศิลปะการละครไปใช้ร่วมกันหรือบูรณาการเข้ากับศาสตร์อื่นๆ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลและสังคม การทำงานในลักษณะนี้เกิดขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ปรากฏในภาคการศึกษา สังคมศาสตร์ สาธารณสุข ฯลฯ ละครในร่มความคิดละครประยุกต์ ไม่ได้มุ่งเน้นการผลิตงานละคร (theatre production) เพื่อตอบสนองความบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่ให้ความสำคัญกับกระบวนการ (process) และกิจกรรมละคร (drama-activities) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทั้งในด้านความคิด ทัศนคติและการฝึกทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อชีวิต อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดในบทความพิเศษของบัณฑิต ไกรวิจิตร เรื่องการแสดงอัตลักษ์พันทางของกลุ่มข้าวยำการละครในสังคมพหุปัตตานี ว่ากระบวนการละครสามารถทำให้คนในชุมชนร่วมกันหาทางออกจากการตั้งคำถามในละคร จากการนำเสนอบทละครที่มีการตั้งคำถามมักนำไปสู่การหาคำตอบอย่างมีส่วนร่วมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง การแสดงไม่ได้ให้ข้อคิดในเชิงสรุปการเรียนรู้แต่เป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับมุมมองทัศนคติของผู้ชม เพื่อให้ผู้ชมได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและพูดคุยกันถึงทางออกที่เชื่อมโยงกับประเด็นในพื้นที่ของตนเองได้ (บัณฑิต ไกรวิจิตร, 2552)

2.1.6 การประเมินกิจกรรมละครประยุกต์

การนำละครประยุกต์มาใช้เพื่อการพัฒนาจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่จะช่วยให้รู้ว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าวบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ จึงต้องมีการประเมินกิจกรรมละครประยุกต์ ดังที่ พรรัตน์ ดำรุง (พรรัตน์ ดำรุง, 2557) ได้กล่าวไว้ว่า ในการประเมินกิจกรรมละครประยุกต์ ผู้ประเมินต้องมีความรู้ว่ากำลังประเมินกิจกรรมละครรูปแบบใด รู้ความแตกต่างของละครแบบฉบับและละครประยุกต์ และรู้ว่าคุณค่าของละครประยุกต์คืออะไร ผู้ประเมินละครประยุกต์คงต้องเข้าใจบริบททางสังคม ที่มาของโครงการ เป้าหมายของโครงการและกระบวนการที่คัดสรรมาใช้ สิ่งที่ประเมินจึงแตกต่างจากการชมมหรสพ ละครเวทีเพื่อความบันเทิง หรือการแสดงที่สร้างขึ้นในเชิงศิลปะ ละครกระบวนการ เป็นผลงานละครที่เกิดขึ้นจากละครประยุกต์ ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์และเป็นกิจกรรมที่ดี มีความหมาย มีคุณค่าเฉพาะกลุ่ม คุณค่าอยู่ที่ความจริงใจที่สะท้อนออกมาจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมและนักแสดง ที่ไม่ใช่นักแสดงที่ได้รับการฝึกฝนอย่างนักแสดงมืออาชีพ การประเมินจึง

แตกต่างออกไป ในฐานะผู้ประเมินเราต้องรู้ว่าโครงการนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร และการแสดงผลงานนั้นเกิดขึ้นเพื่อนำเสนอข้อคิดหรือสื่อสารอะไรกับผู้ชม การประเมินจึงจะมีประสิทธิผล การประเมินจึงสามารถทำได้ในแบบที่เน้นการสื่อสาร ความสัมพันธ์ในชุมชนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเขียนบันทึกของกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนร่วมทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การทำงานศิลปะเพื่อแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมจนจบกิจกรรม นำไปสู่การอภิปราย ขยายผล และรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปสู่การทำกิจกรรมละครประยุกต์ในครั้งต่อๆ ไป นอกจากนี้ยังมีการประเมินจากภายนอก จากการแสดงละครกระบวนการและการประเมินในระหว่างกิจกรรมและหลังการแสดง คือการมีส่วนร่วมและแบ่งปันความคิดเห็นจากผู้ชม เช่น การเสวนาและแจกแบบสอบถามผู้ชม การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การเขียนบันทึก การประเมินด้วยงานศิลปะ เป็นต้น

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับละครเพื่อการพัฒนาชุมชน

2.2.1 การใช้ละครและกิจกรรมในชุมชน

การใช้ละครและกิจกรรมในชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชน มีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของชุมชนว่าควรเลือกใช้ละครในรูปแบบใด พรรัตน์ ดำรุง (พรรัตน์ ดำรุง, 2557) ได้กล่าวเกี่ยวกับรูปแบบของการใช้การแสดงละครและกิจกรรมในชุมชน ไว้ว่า

ละครรณรงค์ (Agit/Prop) เป็นละครมีแบบแผนและมีการดำเนินเรื่องชัดเจน ตัวละครแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือคนฉลาดรอบรู้และผู้ด้อยปัญญาและหลงผิด ละครลักษณะนี้ให้ความรู้เรื่องสุขภาพ การป้องกันเอดส์ โทษของยาเสพติด รูปแบบการจัดแสดงคือการเร่เข้าไปแสดงในพื้นที่ เพื่อเผยแพร่ ให้ข้อมูล ให้การศึกษา ให้ความรู้ ส่งเสริมด้านต่างๆ ในสังคม การรักษาสภาวะแวดล้อม

ละครรณรงค์แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา (Participatory Theatre) เป็นละครที่เกิดขึ้นในแอฟริกาตอนเหนือและเอเชียใต้บางส่วน เป็นละครที่ปรับเปลี่ยนมาจากละครรณรงค์ โดยการนำละครหลายรูปแบบมาปรับใช้เพื่อนำเสนอสาระที่ต้องการนำเสนอ มีการผนวกกับการใช้ชีวิตของศิลปินชาวบ้าน ศิลปินท้องถิ่น เช่น หุ่น หน้ากาก เพลงชาวบ้าน ทำให้ละครมีสีสัน ทั้งยังมีการนำกระบวนการพูดคุยเสวนามาปรับใช้เพื่อให้เกิดการสื่อสารและทำความเข้าใจในสาระที่คณะละครนำเสนอ หรือเป็นการจุดประเด็นให้คิดทบทวน นำไปสู่การเรียนรู้ แก้ไขปัญหาร่วมกัน

ละครปลุกมโนสำนึก (Theatre for Conscientization) ละครลักษณะนี้ใช้เวลานาน เน้นการพัฒนาผู้มีส่วนร่วมจากชุมชน เช่น เยาวชน อาชีพในชุมชน เป็นต้น กิจกรรมนี้ไม่ต้องการผู้ชม เป็นการพัฒนาจิตใจ ความมั่นใจ สร้างความเข้าใจในตนเองให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ละครเพื่อการเปลี่ยนแปลงชุมชน (Theatre for Change) ละครลักษณะนี้เหมาะที่จะจัดขึ้นเมื่อชุมชนค้นพบปัญญาและมองเห็นปัญหาของชุมชน มีความต้องการที่จะจัดการปรับเปลี่ยนหรือตั้งองค์กร พัฒนาองค์กร ทำให้ชุมชนดีขึ้น การทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน

ด้านต่างๆ เช่น ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ฯลฯ นำมาเรียบเรียง พัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งที่ชุมชนร่วมเป็นเจ้าของ สามารถพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีความภาคภูมิใจในตนเอง

2.2.2 ละครประยุกต์ในชุมชนเมือง

การอาศัยอยู่ในชุมชนเมืองใหญ่ไม่ได้หมายถึงการมีชีวิตที่ดีกว่าการอยู่ชนบท หากแต่การอาศัยอยู่ในชุมชนเมืองใหญ่ที่ยังขาดการพัฒนาในหลายๆ ด้านก็อาจกลายเป็นผู้ถูกกดขี่และด้อยพัฒนาได้เช่นกัน ดังที่ พรรัตน์ ดำรุง (พรรัตน์ ดำรุง, 2557) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองใหญ่ใช้ชีวิตตามกรอบสังคมยุคใหม่ก็เนผู้ถูกกดขี่เช่นกัน มีละครที่ออกแบบมาเพื่อช่วยพัฒนา สร้างความสนุก และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สร้างความตระหนักรู้ และเชื่อมคนที่โดดเดี่ยวให้มีเครือข่าย มีนักการละครของผู้ถูกกดขี่ชื่อ โบอัล ผู้เดินทางมาเผยแพร่กลวิธีละครของผู้ถูกกดขี่ เขาต้องปรับเปลี่ยนกลวิธีให้มีความสัมพันธ์กับปัญหาของผู้คนที่เก็บกด ถูกกดขี่ในจิตใจตนเอง โบอัลบอกว่าปัญหาของคนเมืองคือ ความว่างเปล่า (Emptiness) ผู้คนในเมืองขาดเรื่องที่จะเล่า ชีวิตขาดเรื่องราว ขาดความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน การทำกิจกรรมละครกับชุมชนเมือง โบอัลจะเรียกว่า Cop in the Head และ/หรือ Rainbow of Desire ซึ่งเป็นแบบฝึกหัดเฉพาะของโบอัลในการทำงานเชิงบำบัด กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้สึกกักบจิตใจภายใน เปิดพื้นที่ในการเล่าเรื่องโดยให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วมได้เล่า ได้แสดงออก และมีลักษณะที่เป็นการบำบัดผู้เข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมละครที่ใช้ในการพัฒนาจิตใจผู้คนในเมือง ได้แก่ ละครรำลึกสำหรับผู้สูงอายุ ละครในเรือนจำ ละครที่พัฒนาความภาคภูมิใจของชุมชน ละครเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม

2.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาและการศึกษาในชุมชน

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของชุมชน

คำว่า ชุมชนในภาษาไทย บัญญัติมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า community และถูกใช้อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2505 โดยยกกรมการพัฒนาท้องถิ่นขึ้นเป็นกรมการพัฒนาชุมชน คำว่าชุมชนถูกใช้ให้มีความหมายที่ทับซ้อนกับคำว่า บ้าน หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหน่วยปกครองพื้นฐานในสังคมไทยตั้งแต่ดั้งเดิม (สายันต์ ไพรชาญจิตร์, 2547, หน้า 92-93) สำหรับคนไทยส่วนใหญ่มักให้ความหมายของชุมชนในขอบเขตของพื้นที่ทางกายภาพ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในพื้นที่

ชุมชนนับว่ามีความสำคัญเพราะสามารถทำให้เกิดพลังอันยิ่งใหญ่ได้ เนื่องจากเป็นแหล่งพลังการรวมความคิด พลังการทำงาน พลังการจัดกิจกรรม และพลังการประเมินผลของการจัดกิจกรรมร่วมกันของประชาชนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน หากมีการนำพลังที่เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนไปใช้ในทางสร้างสรรค์ อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ ทำกลายเป็นให้ชุมชนที่น่าอยู่ได้

2.3.2 การศึกษาและการพัฒนาชุมชน

การศึกษากับการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ต้องพัฒนาไปด้วยกัน ซึ่งมีผู้กล่าวถึงการศึกษาที่ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับชุมชนไว้ ดังนี้คือ บุญเลิศ นาคแก้ว (2523 : 39) กล่าวว่าการศึกษาเปรียบเสมือนน้ำมันหล่อลื่นที่ช่วยให้เครื่องจักรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ติดขัด เป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ให้ได้รับประโยชน์ ดังนี้

1) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในขั้นความรู้ ทัศนคติ และทักษะเพื่อเพิ่มความสามารถให้แก่ประชาชนได้แก้ปัญหาในชีวิต และมีความพร้อมที่จะสนับสนุนการพัฒนาด้านต่างๆ ควบคู่กันไปด้วย

2) เตรียมประชาชนทั้งในชนบทและในเมืองให้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน เช่น บทบาทในการผลิตทรัพยากร แพทย์ ครู และพยาบาล

3) ช่วยเหลือฝึกให้ประชาชนมีความรู้ สามารถร่วมกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนายิ่งขึ้น

4) ให้การศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นประโยชน์ในการพัฒนาความคิดของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนา

วิธีการพัฒนาชุมชนด้วยการให้การศึกษาเพื่อการพัฒนา มีเป้าหมายเพื่อมุ่งเน้นให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ทั้งนี้เนื่องจากในชุมชนมีประชาชนเป็นกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุมาก พ้นจากวัยเด็กและมีอาชีพเป็นหลักเป็นฐานแล้ว การให้การศึกษาแก่ประชาชนจึงจำเป็นต้องเริ่มที่การให้การศึกษาชุมชน (Community Education) เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเกิดการเรียนรู้สภาพปัญหาของชุมชนร่วมกัน ทำการศึกษาข้อจำกัดและความต้องการที่แท้จริง จนสามารถค้นหาและกำหนดวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง (จิตติ มงคลชัยอรัญญา, 2540, หน้า 4) โดยผ่านขั้นตอนของการมีส่วนร่วมครบถ้วนในทุกขั้นตอน ซึ่งวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2531, หน้า 79) อธิบายว่ากระบวนการให้การศึกษาแก่ชุมชนนั้นสามารถดึงพลังความสามารถของประชาชนในชุมชนซึ่งซ่อนเร้นอยู่ภายในตนเองให้ออกมาได้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและและต่อการพัฒนากิจกรรมในชุมชนได้ การศึกษาชุมชนนับว่าเป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยไม่มีรูปแบบ (Non – Direct Education) แต่ใช้วิธีการร่วมกันปรึกษาหารือ เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เพื่อฝึกให้ประชนได้คิด ตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติกิจกรรมเอง เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หรือน่าพอใจขึ้นจากสภาพเดิมที่เป็นอยู่ จึงกล่าวได้ว่าการให้การศึกษาเพื่อการพัฒนาจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชน ดังที่วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2532, หน้า 79) ระบุว่าหากไม่มีการให้การศึกษาเพื่อการพัฒนาก็ไม่มีงานพัฒนาชุมชน หรือ no education, no community development.

สรุปบท

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้คือ ละครประยุกต์เกิดจากละครนอกโรงละคร เป็นการทำงานละครที่หลากหลายรูปแบบนอกเหนือไปจากการรับชมละครในโรงละคร ผู้ชม ผู้ทำกิจกรรมหรือผู้เกี่ยวข้องจะได้มีส่วนร่วม มีประสบการณ์ร่วม กับละครนั้นๆ โดยละครประยุกต์มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้มีหลากหลายรูปแบบซึ่งล้วนมีจุดมุ่งหมายในการทำงานกับคนธรรมดา นำละครไปในพื้นที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชุมชน ชุมชนเมือง ชนบทหรือในโรงเรียน เป้าหมายของละครประยุกต์เป็นการใช้งานศิลปะในฐานะเครื่องมือเชื่อมให้เกิด การศึกษา การสื่อสาร และการพัฒนาผู้คน ชุมชนและสังคม ละครประยุกต์มีความสำคัญและคุณค่าแตกต่างไปจากละครเพื่อความบันเทิงทั่วไปเนื่องจากละครประยุกต์มีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างไปจากละครที่เป็นผลงานศิลปะที่สร้างความบันเทิง ละครประยุกต์ไม่ใช่ละครเชิงพานิชย์ ละครประยุกต์อาจไม่ต้องการแม้ผู้ชม มีแต่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เกิดพัฒนาการทั้งต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมเองรวมไปถึงผู้ชมที่อาจมีส่วนร่วมหลายระดับ การมีส่วนร่วมอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง อาจทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความตระหนักรู้ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น ละครประยุกต์ช่วยเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ละครประยุกต์สามารถเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างจิตสำนึกร่วมของคนในชุมชนและส่งเสริมกระบวนการสร้างอัตลักษณ์เยาวชนผ่านเรื่องเล่าในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับละครเพื่อการพัฒนาชุมชน การใช้ละครและกิจกรรมในชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชน มีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของชุมชนว่าควรเลือกใช้ละครในรูปแบบใด ดังรายละเอียดแบ่งได้ดังนี้

1) ละครรณรงค์ (Agit/Prop)

2) ละครรณรงค์แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา (Participatory Theatre)

3) ละครปลุกมโนสำนึก (Theatre for Conscientization)

4) ละครเพื่อการเปลี่ยนแปลงชุมชน (Theatre for Change)

งานพัฒนาและการศึกษาในชุมชน ชุมชนนับว่ามีความสำคัญเพราะสามารถทำให้เกิดพลังอันยิ่งใหญ่ได้ เนื่องจากเป็นแหล่งพลังการรวมความคิด พลังการทำงาน พลังการจัดกิจกรรม และพลังการประเมินผลของการจัดกิจกรรมร่วมกันของประชาชนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน หากมีการนำพลังที่เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนไปใช้ในทางสร้างสรรค์ อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ ทำให้กลายเป็นชุมชนที่น่าอยู่ได้ การศึกษากับการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ต้องพัฒนาไปด้วยกัน การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนให้ได้รับประโยชน์ กระบวนการให้การศึกษาแก่ชุมชนนั้นสามารถดึงพลังความสามารถของประชาชนในชุมชนซึ่งซ่อนเร้นอยู่ภายใน

ตนเองให้ออกมาได้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและและต่อการพัฒนากิจกรรมในชุมชนได้ การศึกษาชุมชนนับว่าเป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยไม่มีรูปแบบ (Non – Direct Education) แต่ใช้วิธีการร่วมกันปรึกษาหารือ เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เพื่อฝึกให้ประชนได้คิด ตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติกิจกรรมเอง เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

บทที่ 3
วิธีการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยเรื่องละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นถึงปัญหาสังคมและร่วมกันหาทางออกสำหรับปัญหาดังกล่าวและเพื่อนำเสนอละครสะท้อนปัญหาสังคมออกสู่สาธารณชน โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

3.1 แผนการดำเนินการวิจัย

3.2 แหล่งข้อมูลในการศึกษา

3.3 กระบวนการศึกษา

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา

3.5 การเสนอผลการศึกษา

3.1 แผนการดำเนินการวิจัย

ละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ตถาตา สมพงศ์ กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานการศึกษาวิจัยเป็นเวลา 1 ปี 6 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2566 ถึงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2568 มีแผนการดำเนินการศึกษาวิจัยดังนี้

ตารางที่ 3.1 ตารางการดำเนินงานตลอดโครงการ

ที่	รายละเอียดกิจกรรม	ระยะเวลา (เดือน)																		ร้อยละของกิจกรรม
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
1	นำเสนอเค้าโครงงานวิจัย	→	→	→	→															
2	ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง / ออกแบบระเบียบวิธีวิจัย					→	→	→	→	→	→									
3	เก็บรวบรวมข้อมูล											→	→	→						
4	วิเคราะห์ข้อมูลและจัดกระบวนการ														→	→	→			
5	ประเมินกิจกรรมและสรุปผลการวิจัย																→	→		
6	เขียนรายงานการวิจัย/ปรับตามข้อเสนอแนะ																→	→	→	
7	ส่งงานวิจัยฉบับสมบูรณ์																		→	

3.2 แหล่งข้อมูลในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลโดยรวบรวมจากหนังสือ บทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารอื่นๆ และวิดีทัศน์ ผู้วิจัยได้สืบค้นจากแหล่งข้อมูลทางการศึกษาได้แก่

3.2.1 ห้องสมุด ได้แก่

3.2.1.1 สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

3.2.1.2 หอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

3.2.2 สื่อสาธารณะ ได้แก่

3.2.2.1 สื่อสารสนเทศ

3.3 กระบวนการศึกษา

ละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา มีรายละเอียดในกระบวนการศึกษาคือ การค้นคว้าข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและขั้นตอนการศึกษาดังนี้

3.3.1 การค้นคว้าข้อมูล

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำราทางวิชาการและงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเนื้อหาในงานวิจัยครั้งนี้ โดยแยกเป็นรายละเอียดได้ดังนี้

3.3.1.1 เอกสาร ตำราทางวิชาการ

1) หนังสือละครประยุกต์ การใช้ละครเพื่อการพัฒนา ของพรรัตน์ ดำรุง ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติ ที่มา ความสำคัญและคุณค่าของละครประยุกต์ เครื่องมือและกลวิธีของละครประยุกต์และการประเมินกิจกรรมละครประยุกต์ ละครเพื่อการพัฒนาชุมชนและละครประยุกต์ในชุมชนเมือง

2) หนังสือการฟื้นฟูพลังชุมชนด้วยการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์: แนวคิด วิธีการและประสบการณ์จากจังหวัดน่าน ของสายันต์ ไพรชาญจิตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายและความสำคัญของชุมชน

3) หนังสือการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา ของจิตติ มงคลชัยอรัญญา ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการพัฒนาชุมชนด้วยการให้การศึกษาเพื่อการพัฒนา

4) หนังสือการพัฒนาชุมชนเปรียบเทียบ ของวิรัช วิรัชนิภาวรรณ ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการให้การศึกษาแก่ชุมชน

5) หนังสือหลักการพัฒนาชุมชน : การพัฒนาชุมชนประยุกต์ ของวิรัช วิรัชนิภาวรรณ ผู้วิจัยได้ศึกษาการศึกษาเพื่อการพัฒนาในชุมชน

6) หนังสือละครชุมชน ของสุกัญญา สมไพบูลย์ และษัณปการ แสงจันทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาละครชุมชน

3.3.1.2 งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง การใช้สื่อละครเพื่อการพัฒนาชุมชนของกลุ่มละคร มะขามป้อม กรณีศึกษาจากพื้นที่ทำงานที่มีบริบทแตกต่างกัน 4 พื้นที่ ของดวงแข บัวประโคนและคณะ (พ.ศ. 2547)

งานวิจัยเรื่องโครงการการใช้ละครประยุกต์เพื่อพัฒนามโนทัศน์ความเข้าใจในตนเองของเยาวชนไร้สัญชาติ: กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนไร้สัญชาติ ตำบลมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร ประเทศไทย ของปวลักข์ สุรัสวดี และเสาวนีย์ วงศ์จินดา (พ.ศ. 2561)

บทความวิจัยเรื่องบทบาท ผลกระทบและบทเรียนของกลุ่มละครชุมชนกั๊บไฟ จังหวัดเชียงใหม่ ในการใช้ละครเพื่อการเรียนรู้และเสริมพลัง ระหว่างปี 2539-2564 (วารสาร*วารสารศิลปกรรมสาร (The Fine and Applied Arts Journal)* ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 2567)

บทความวิจัยเรื่องการพัฒนาพื้นที่ใหม่ในการสร้างละครไทยร่วมสมัย: การสร้างผลงานละครและการวิจัยการแสดงในมิติของการเชื่อมต่อกระบวนการสร้างสรรค์ ของพรรัตน์ ดำรุง (วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 2565)

บทความวิจัยเรื่องถอดบทเรียนนักการละครประยุกต์: กระบวนการละครเยาวชนฐานชุมชนเพื่อสร้างการเรียนรู้ จิตสำนึกร่วม และอัตลักษณ์จากเรื่องเล่าของเยาวชน ของปวลักข์ สุรัสวดี (วารสารวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 2566)

บทความหนังสือพิมพ์เรื่องการศึกษากับงานพัฒนาชุมชน โดยบุญเลิศ นาคแก้ว คณะศึกษาศาสตร์ (ข่าวรามคำแหงปีที่ 10 ฉบับที่ 28 8 พฤศจิกายน 2523)

บทความพิเศษเรื่องการแสดงอัตลักษณ์พันทางของกลุ่มข้าวยำการละครในสังคมพุทธปัตตานี โดยบัณฑิต ไกรวิจิตร (วารสาร RUSAMELAE JOURNAL ปีที่ 30 ฉบับที่ 3 2552)

เอกสารประกอบการสอนเรื่องการศึกษาและการพัฒนาชุมชน โดยณัฐนรี ศรีทอง (ภาควิชาส่งเสริมการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2547)

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์การจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองและการประเมินผล

3.3.2.1 การสังเกตการณ์

1) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

2) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม

3.3.2.2 การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มประชากรในการศึกษา 3 กลุ่ม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมายเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 6 คน

กลุ่มประชากรที่ 1 ผู้นำชุมชนในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ ม.3 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา จำนวน 6 คน

กลุ่มประชากรที่ 2 ประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ ม.3 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา จำนวน 15 คน

3.3.2.3 การจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง

ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองเพื่อจัดกิจกรรมให้กับเด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ทั้งหมด จำนวน 10 ครั้ง 1) รู้จักฉันรู้จักเธอ 2) ว่าวบ้านเรา 3) ว่าวบ้านเรา (ต่อ) 4) นิทานและเรื่องเล่าในชุมชน 5) กลอนเกี่ยวกับบ้านของฉัน 6) หุ่นตัวละครจากเรื่องเล่า 7) เรียนรู้วิธีการทำตัวหนังตะลุงสร้างสรรค์ 8) ลองเล่าเรื่องราวบ้านฉันผ่านกลอน หุ่นเงาและดนตรี 9) ทดลองสร้างเสียงจากวัสดุในชุมชน 10) เครื่องดนตรีจากขยะทะเลสู่การเล่าเรื่อง และการจัดโครงการเชิงปฏิบัติการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองสำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 1 ครั้ง ซึ่งมีรายละเอียดของการจัดกิจกรรมอยู่ในเนื้อหาบทที่ 4

3.3.2.4 การประเมินผล

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มประชากรในการประเมินผล 3 กลุ่ม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมายเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่และเด็กในพื้นที่บ้านวัดจันทร์ จังหวัดสงขลา จำนวน 15 คน

กลุ่มประชากรที่ 1 ผู้นำชุมชนในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ ม.3 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา จำนวน 6 คน

กลุ่มประชากรที่ 2 ประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ ม.3 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา จำนวน 15 คน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มาจัดเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ได้ดังนี้

3.4.1 การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในด้านประเด็นเนื้อหาที่กำหนดไว้

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

3.4.3 จัดให้เป็นหมวดหมู่และเรียบเรียงข้อมูลโดยวิเคราะห์ สรุปเรียบเรียงเป็นลายลักอักษร โดยนำข้อมูลจากเอกสาร บทความ งานวิจัยและการสัมภาษณ์มาอ้างอิง

3.5 การเสนอผลการศึกษา

3.5.1 นำเสนอหัวข้อวิจัยพร้อมทั้งนำคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง

3.5.2 จัดทำรูปเล่มมี 5 บท

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.2 วัตถุประสงค์

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.4 วิธีการดำเนินงาน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับละครประยุกต์

2.1.1 ประวัติของละครประยุกต์

2.1.2 ความสำคัญและคุณค่าของละครประยุกต์

2.1.3 การประเมินกิจกรรมละครประยุกต์
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับละครเพื่อการพัฒนาชุมชน
2.2.1 การใช้ละครและกิจกรรมในชุมชน
2.2.2 ละครประยุกต์ในชุมชนเมือง
2.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาและการศึกษาในชุมชน
2.3.1 ความหมายและความสำคัญของชุมชน
2.3.2 การศึกษาและการพัฒนาชุมชน
สรุปบท
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา
3.1 แผนการดำเนินการศึกษา
3.2 แหล่งข้อมูลในการศึกษา
3.3 กระบวนการศึกษา
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
3.5 การนำเสนอผลงานการศึกษา
สรุปบท
บทที่ 4 ผลการศึกษา
4.1 ประเด็นปัญหาในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่
4.2 การจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองสำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่
4.2.1 การออกแบบกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่
4.2.2 การจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่
4.2.3 สรุปผลการจัดกระบวนการ ข้อค้นพบและองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการจัดกระบวนการ
4.3 ผลการตอบแบบประเมินฯ จากเด็กกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มประชากรที่กำหนด
สรุปบท

บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ
5.1 สรุปผลการศึกษา
5.2 อภิปรายผลการศึกษา

5.3 ปัญหาและอุปสรรค

5.4 ข้อเสนอแนะ

3.5.3 ส่งรูปเล่มฉบับสมบูรณ์

สรุปบท

จากการที่ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินงานการวิจัย โดยได้สืบค้นข้อมูลจากหนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการและเอกสารต่างๆ ทำให้ผู้วิจัยสามารถวางแผนให้เป็นไปตามที่กำหนดได้ แต่เนื่องจากผู้วิจัยไม่ได้วางแผนเกี่ยวกับขั้นตอนการขอจริยธรรมในมนุษย์ไว้ล่วงหน้า จึงทำให้ผู้วิจัยต้องทำการขอขยายระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัยออกไปถึง 2 ครั้ง รวมเป็นระยะเวลา 6 เดือน ทำให้การดำเนินงานทั้งโครงการล่าช้ากว่าแผนที่ได้วางไว้ในตอนต้น เมื่อผ่านขั้นตอนการขอจริยธรรมในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาเก็บรวบรวม วิเคราะห์และตรวจสอบให้ถูกต้องก่อนการจัดทำเป็นรูปเล่ม

บทที่ 4
ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นถึงปัญหาสังคมและร่วมกันหาทางออกสำหรับปัญหาดังกล่าวและเพื่อนำเสนอละครสะท้อนปัญหาสังคมออกสู่สาธารณชน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์ จากการศึกษา ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

4.1 ประเด็นปัญหาในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

4.2 การจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองสำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่

4.2.1 การออกแบบกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่

4.2.2 การจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่

4.2.3 สรุปผลการจัดกระบวนการ ข้อค้นพบและองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการจัดกระบวนการ

4.3 ผลการตอบแบบประเมินฯ จากเด็กกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มประชากรที่กำหนด

4.4 สรุปบท

4.1 ประเด็นปัญหาในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของคนในพื้นที่ชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อนำผลที่ได้มาออกแบบกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองสำหรับเด็กกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มประชากรในการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประชากรที่ 1) ผู้นำชุมชนในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน กลุ่มประชากรที่ 2) ประชากรในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 15 คน กลุ่มเป้าหมายคือเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ประชากรส่วนใหญ่เล็งเห็นว่าเด็กในพื้นที่ชุมชนบ้านทุ่งใหญ่เสี่ยงต่อปัญหาสำคัญต่างๆ ดังนี้ 1) ปัญหาด้านสิ่งเสพติด 2) ปัญหาด้านการขาดพื้นที่กลางในการทำกิจกรรม 3) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ขาดการจัดการขยะที่เป็นระบบ ถนนชำรุด ขาดการดูแลเรื่องสาธารณูปโภค ไฟถนน น้ำประปา ฯลฯ เป็นต้น 4) ปัญหาด้านครอบครัว เช่น ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาดูแลอบรมสั่งสอน เป็นต้น 5) ปัญหาการไม่รู้เท่าทันสื่อ เช่น การเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ จากสื่อโซเชียล เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวสามารถรณรงค์ ปลูกฝังและป้องกันได้ โดยความร่วมมือของเด็กกลุ่มเป้าหมายและผู้ใหญ่ในชุมชนเอง ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสังเกตและสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นปัญหาข้างต้น ดังภาพประกอบด้านล่างนี้

ภาพที่ 4.1 : สัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่ 1 ผู้นำชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ภาพที่ 4.2 : สัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่ 2 ประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

ที่มา : ศิลป์ ศรีนวล

4.2 การจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองสำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่

หลังจากผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มประชากรและเจอกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ทราบว่าเด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ๆ สามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 10 ครั้งและเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการฯ ได้อย่างต่อเนื่องทุกครั้ง มีจำนวนแค่ 6 คน เนื่องจากเด็กคนอื่นๆ ในพื้นที่ ผู้ปกครองยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือโดยให้เหตุผลว่า ลูกต้องไปเรียนพิเศษ ทำการบ้านและไม่กล้ามาคนเดียว ทำให้เด็กกลุ่มเป้าหมายมีจำนวนแค่ 6 คน ผู้วิจัยได้นำผลจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มประชากรในบ้านทุ่งใหญ่มาออกแบบกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองเพื่อใช้จัดกิจกรรมให้กับเด็กกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คน ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในครั้งนี้ โดยมีขอบเขตทางด้านระยะเวลาในการลงพื้นที่ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2567 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2568 มีขั้นตอนในการจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองสำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ ดังนี้

4.2.1 การออกแบบกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกตามกลุ่มประชากรที่ได้ตั้งไว้คือ กลุ่มประชากรที่ 1 ผู้นำชุมชนในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน กลุ่มประชากรที่ 2 ประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 15 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ สรุปประเด็นและออกแบบกระบวนการในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสามารถสรุปประเด็นใหญ่ๆ ได้ดังนี้คือ 1) ปัญหาด้านสิ่งเสพติด 2) ปัญหาด้านการขาดพื้นที่กลางในการทำกิจกรรม 3) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

เช่น ขาดการจัดการขยะที่เป็นระบบ ถนนชำรุด ขาดการดูแลเรื่องสาธารณูปโภค ไฟถนน น้ำประปา ฯลฯ เป็นต้น 4) ปัญหาด้านครอบครัว เช่น ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาดูแลอบรมสั่งสอน เป็นต้น 5) ปัญหาการไม่รู้เท่าทันสื่อ เช่น การเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ จากสื่อโซเชียล เป็นต้น จากประเด็นปัญหาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายกลับมาเห็นความสามารถและคุณค่าในตนเองและในชุมชนของตนเองเพื่อเป็นเกราะสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กกลุ่มเป้าหมายสามารถคิดวิเคราะห์เป็น สามารถคิดเชื่อมโยงการกระทำและผลของการกระทำได้ และเมื่อเขาต้องพบเจอกับปัญหา อุปสรรคหรือต้องตัดสินใจอะไรบางอย่างในชีวิต เขาเองจะมีภูมิคุ้มกันที่ถูกปลูกฝังมา เปรียบเสมือนเกราะป้องกันตัวเขาจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงออกแบบกระบวนการที่มุ่งเน้นให้เด็กกลุ่มเป้าหมายได้ทำกิจกรรมส่งเสริมให้เจอคุณค่าในตัวเอง เห็นอำนาจภายในของตนและอำนาจร่วมของคนในชุมชน นำไปสู่การจัดการตนเองและชุมชนของตนเอง ผ่านกระบวนการละครเพื่อการพัฒนา ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ตารางแผนการจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

วันที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์
01/02/2568	1. รู้จักฉันรู้จักเธอ	เพื่อทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยต่อกัน
02/02/2568	2. ว่าว บ้านเรา	เพื่อทำความเข้าใจบริบทของชุมชนผ่านการทำว่าว
08/02/2568	3. ว่าว บ้านเรา (ต่อ)	เพื่อทำความเข้าใจบริบทของชุมชนผ่านการทำว่าว
09/02/2568	4. นิทานและเรื่องเล่าในชุมชน	เพื่อฝึกคิดวิเคราะห์ผ่านนิทานและเรื่องเล่าในชุมชน
22/02/2568	5. กลอนเกี่ยวกับบ้านของฉัน	เพื่อฝึกเขียนกลอนเกี่ยวกับบ้านและชุมชนของตนเอง
23/02/2568	6. หุ่นตัวละครจากเรื่องเล่า	เพื่อฝึกสร้างหุ่นละครจากวัสดุและเรื่องเล่าในชุมชน
01/03/2568	7. เรียนรู้วิธีการทำตัวหนังตะลุงสร้างสรรค์	เพื่อเรียนรู้วิธีการทำตัวหนังตะลุงและสร้างสรรค์หุ่นหนังตะลุงจากตัวละครในเรื่องเล่าของเด็กกลุ่มเป้าหมาย
02/03/2568	8. ทดลองสร้างเสียงจากวัสดุในชุมชน	เพื่อนำวัสดุในชุมชนมาทำให้เกิดเสียงและเพื่อสร้างเครื่องดนตรีจากวัสดุในชุมชน

วันที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์
08/03/2568	9. เครื่องดนตรีจากขยะทะเลสู่การเล่าเรื่อง	เพื่อนำเครื่องดนตรีมาทดลองเล่นในการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชน เช่น เทศกาลชักพระ ปัญหาของชุมชน เช่น ขยะ เป็นต้น
09/03/2568	10. ลองเล่าเรื่องราวบ้านฉันผ่านกลอน หุ่นเงาและดนตรี	เพื่อเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับบ้านของฉัน สิ่งที่เด็กๆ ต้องการบอกเล่าถึงผู้ใหญ่ ผ่านกลอน หุ่นเงาและดนตรี
22-24/03/2568	11. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่	1. เพื่อประมวลองค์ความรู้และทักษะที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 10 ครั้งก่อนหน้านี้ 2. เพื่อเพื่อจัดกิจกรรมเกี่ยวกับละครและพัฒนาต่อยอดไปสู่ผลงานด้านละคร 3. เพื่อนำเสนอผลงานละครออกสู่สาธารณชน 4. เพื่อประเมินทัศนคติผู้ชมเกี่ยวกับละครที่ได้รับชม

4.2.2 การจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่

ในการจัดกระบวนการตามแผนกิจกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยได้จัดกระบวนการในช่วงวันหยุด เสาร์และอาทิตย์ เวลา 09.00-11.30 น. เป็นจำนวน 10 ครั้ง และจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการฯ จำนวน 1 ครั้ง ตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแต่ละครั้งที่ตั้งไว้ ซึ่งมีเนื้อหาของการจัดกระบวนการที่ผู้วิจัยออกแบบและใช้จัดกระบวนการให้กับเด็กกลุ่มเป้าหมาย ผลสรุปของการจัดกระบวนการในแต่ละครั้ง และสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข ดังรายละเอียดด้านล่างนี้

ครั้งที่ 1 ชื่อกิจกรรม : รู้จักฉันรู้จักเธอ

ระยะเวลา : เวลา 2.30 ชั่วโมง

<u>วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม</u> :

เพื่อทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยต่อกัน

<u>กลุ่มเป้าหมาย</u> :

เด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน

<u>เนื้อหาในการจัดกิจกรรม</u> :

ผู้นำกิจกรรมแนะนำตัวและบอกเด็กกลุ่มเป้าหมายถึงรายละเอียดและที่มาของโครงการวิจัย ผู้นำกิจกรรมชวนให้กลับมาอยู่กับลมหายใจของตน โดยการเชิญสัญญาณระฆัง นั่งนิ่ง หลับตาแล้วฟังเสียงต่างๆ รอบตัว หลังจากนั้นจึงให้แต่ละคนแนะนำตัวโดยให้โจทย์ดังนี้

1) บอกชื่อเล่นของตนเอง

2) บอกความรู้สึกของตนเองในตอนนี้

3) บอกความคาดหวังที่ตนเองมีต่อกิจกรรมในครั้งนี้

หลังจากเด็กกลุ่มเป้าหมายแนะนำตัวจนครบทุกคนแล้ว ผู้นำกิจกรรมชวนขยับเพื่ออบอุ่นร่างกายตั้งแต่คอจนครบทุกส่วนของร่างกาย ผู้นำกิจกรรมได้ให้เด็กแต่ละคนไปเลือกเก็บสิ่งของรอบตัวที่แทนความเป็นตัวเองแล้วกลับมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน โดยการนำสิ่งของดังกล่าวมาวาดและระบายสีก่อนจะคุยให้เพื่อนๆ ในวงฟังถึงสาเหตุที่เลือกของสิ่งนั้นมาเพราะมีความเหมือนกับตัวเองหรือแทนความเป็นตัวเองอย่างไร

ผู้นำกิจกรรมชวนเล่นเกมเสือกินวัวตามคำขอของเด็กกลุ่มเป้าหมาย หลังจากนั้นผู้นำกิจกรรมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายจับคู่กันโดยยึดจากคู่เดิมตอนเล่นเกมเสือกินวัว ในกิจกรรมวาดรูปคู่ของเรา ซึ่งมีกติกาห้ามยกดินสอขึ้นจากกระดาษในระหว่างที่วาดรูปหน้าของคู่เรา เมื่อวาดเสร็จให้นำรูปของทุกคนมาวางตรงกลางวงเพื่อแลกเปลี่ยนกันแล้วจึงชวนบอกความรู้สึกและสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมในวันนี้

<u>ผลสรุปของการจัดกระบวนการ</u> :

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยและจากเสียงสะท้อนของเด็กกลุ่มเป้าหมาย ได้ผลดังนี้คือ เด็กกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี ทุกคนสามารถบอกอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและความคาดหวังที่มีต่อกิจกรรมในครั้งนี้ได้ เช่น รู้สึกตื่นเต้น เฉยๆ ฯลฯ คาดหวังอยากได้ของขวัญ อยากให้กิจกรรมสนุก ฯลฯ เป็นต้น เด็กกลุ่มเป้าหมายตั้งใจฟังเพื่อนๆ สามารถบอกถึงความเป็นตัวเองจากสิ่งของที่ไปเลือกเก็บมาได้ เช่น เลือกของเล่นเป็นรูปวงกลมมาเพราะมันมีรูปร่างเหมือนโดนัทและตนเองเป็นคนชอบกินโดนัท เป็นต้น และในกิจกรรมวาดรูปคู่ของเรา เด็กกลุ่มเป้าหมายสามารถมองหน้าคู่ของตนและวาดรูปหน้าของคู่ตนเองโดยไม่ยกดินสอขึ้นจากกระดาษ จนนำมาแลกเปลี่ยนกันกลางวง พูดคุยถึงความยาก ง่าย ของการวาดรูปแบบนี้ การได้นั่งสังเกตหน้าเพื่อนที่เป็นคู่ของเรา ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า เด็กกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ตั้งใจฟังและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้สอบถามถึงความต้องการของเด็กกลุ่มเป้าหมายสำหรับการจัดกิจกรรมครั้งถัดไป เกี่ยวกับเรื่องที่พวกเขาต้องการเรียนรู้ในชุมชนของตนเอง เช่น การทำขนมพื้นบ้าน การทำว่าว ฯลฯ เป็นต้น และเด็กกลุ่มเป้าหมายได้เลือกการทำว่าวสำหรับกิจกรรมในครั้งถัดไป

<u>สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข</u> :

ผู้วิจัยไม่ได้เตรียมน้ำดื่มมาให้เด็กกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากมีบางคนหิวน้ำในระหว่างจัดกิจกรรม จึงต้องมีการเตรียมน้ำดื่มมาให้สำหรับกิจกรรมครั้งถัดไป

<u>ภาพประกอบกิจกรรมครั้งที่ 1</u> :

ภาพที่ 4.3: เด็กกลุ่มเป้าหมายวาดรูปสิ่งของแทนความเป็นฉัน

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ภาพที่ 4.4: เด็กกลุ่มเป้าหมายกับภาพวาดของตนเอง

ที่มา : สิทธิเดช ศรีนวล

ครั้งที่ 2 ชื่อกิจกรรม : รู้จักชุมชนของฉันผ่านการทำว่าว

ระยะเวลา : เวลา 3 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม :

เพื่อทำความเข้าใจบริบทของชุมชนผ่านการทำว่าว

กลุ่มเป้าหมาย :

เด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน

เนื้อหาในการจัดกิจกรรม :

จากการพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นการทำว่าวในครั้งที่แล้ว ทำให้ผู้วิจัยได้ตัดสินใจเชิญกระบวนกรผู้เชี่ยวชาญด้านการทำว่าวประกวดมาสอนทำว่าวให้กับเด็กกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสอนวิธีการทำว่าวไปทีละขั้นตอน โดยเลือกเป็นการทำว่าวนก ผู้วิจัยในฐานะผู้นำกิจกรรมแนะนำกระบวนกรทำว่าวให้เด็กๆ รู้จัก และให้เด็กๆ แนะนำตัวเองกับกระบวนกร หลังจากนั้นกระบวนกรอธิบาย สาธิตและให้เด็กๆ ได้ทดลองทำ ตามขั้นตอนในการทำว่าวนก เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการเหลาไม้ไผ่เพื่อนำมาทำเป็นโครงว่าว เมื่อได้โครงแล้วก็นำมามัดติดกันให้เป็นรูปร่างของว่าวนก แล้วจึงติดกระดาษแก้วขุ่นบนว่าว โดยใช้เทคนิคการขยำกระดาษก่อนติดเพื่อให้กระดาษมีความเหนียวและขาดยาก เมื่อติดกระดาษเสร็จจึงทำการใช้เส้นลวดพันที่ส่วนหัวของว่าวเพื่อถ่วงน้ำหนักและผูกเชือกว่าวกับตัวว่าวเพื่อไปทดลองเล่น

ผลสรุปของการจัดกระบวนการ :

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย การสอบถามจากกระบวนกรผู้จัดกิจกรรมและจากเสียงสะท้อนของเด็กกลุ่มเป้าหมาย ได้ผลดังนี้คือ เด็กกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดสนใจในกิจกรรมการทำว่าวนก ซึ่งในแต่ละขั้นตอนต้องใช้ทักษะและใช้ระยะเวลานาน เช่น ขั้นตอนการเหลาไม้ไผ่เพื่อทำโครงว่าว ขั้นตอนการนำโครงไม้ไผ่มามัดด้ายติดกันเป็นรูปทรงว่าว เป็นต้น แต่เนื่องด้วยขั้นตอนต่างๆ ต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ ทำให้เด็กบางคนที่ยังขาดทักษะและประสบการณ์ ไม่สามารถทำงานในขั้นตอนนั้นๆ ได้อย่างเต็มที่ และเนื่องจากกิจกรรมในครั้งนี้ใช้เวลานานจึงทำให้เด็กบางคนไม่สามารถจดจ่อกับกิจกรรมได้มากนัก

สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข :

ผู้วิจัยควรให้กระบวนกรเตรียมไม้ไผ่ที่เหลาเป็นโครงว่าวมาแล้วสำหรับเด็กแต่ละคน ให้เด็กๆ ได้ทดลองเหลาบ้างบางชิ้น แต่ไม่ต้องเหลาทั้งหมดและให้แต่ละคนได้ทดลองทำว่าวของตนเอง ตามขั้นตอนที่กระบวนกรอธิบายและสาธิตให้ดู จะทำให้เด็กๆ ได้เรียนรู้ผ่านการได้ทดลองปฏิบัติและเมื่อจบกิจกรรมก็จะมีว่าวของตนเองคนละหนึ่งตัว

ภาพประกอบกิจกรรมครั้งที่ 2 :

ภาพที่ 4.5: การเหลาไม้ไผ่ทำโครงว่าวนก

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ภาพที่ 4.6: เด็กกลุ่มเป้าหมายช่วยกันติดกระดาษลงบนตัวว่าว

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ครั้งที่ 3 ชื่อกิจกรรม : รู้จักชุมชนของฉันผ่านการทำว่าว (ต่อ)

ระยะเวลา : เวลา 3 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม :

เพื่อทำความเข้าใจบริบทของชุมชนผ่านการทำว่าว

กลุ่มเป้าหมาย :

เด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน

เนื้อหาในการจัดกิจกรรม :

จากการจัดกิจกรรมครั้งที่แล้วทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าเด็กกลุ่มเป้าหมายยังได้ทำว่าวไม่ทั่วถึง เนื่องจากต้องใช้เวลาในการเหลาไม้ไผ่เพื่อทำโครงว่าวเป็นเวลานานและต้องใช้ทักษะในการเหลาไม้ไผ่ให้ได้ตามขนาดที่สามารถนำมาทำโครงว่าวได้ ทำให้ได้ว่าวแค่ตัวเดียว เด็กก็ได้ทดลองทำแค่บางคนบางขั้นตอน ผู้วิจัยจึงได้นำปัญหาดังกล่าวมาปรับแก้ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้คือการเชิญกระบวนกรคนเดิมมาชวนเด็กกลุ่มเป้าหมายทำว่าวอีกครั้งหนึ่ง ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้กระบวนกรเตรียมไม้ไผ่ที่ใช้ทำโครงว่าวนกมาเลยเพื่อร่นระยะเวลาในการเหลาไม้ไผ่ให้สั้นลง โดยออกแบบกระบวนการให้เด็กจับคู่แล้วแจกอุปกรณ์คือโครงว่าว เชือกมัดโครงว่าว กระดาษแก้วขุ่น กาวลาเท็กส์ กรรไกรและเชือกว่าว ให้ในคู่ช่วยกันมัดโครงว่าวให้ติดกันเป็นรูปร่างของว่าวนก แล้วจึงติดกระดาษแก้วขุ่นบนว่าว โดยใช้เทคนิคการขยำกระดาษก่อนติดเพื่อให้กระดาษมีความเหนียวและขาดยาก เมื่อติดกระดาษเสร็จจึงทำการใช้เส้นลวดพันที่ส่วนหัวของว่าวเพื่อถ่วงน้ำหนักและผูกเชือกว่าวกับตัวว่าวเพื่อไปทดลองเล่นปรากฏว่าประสบผลสำเร็จเพราะว่าวทุกตัวลอยขึ้น

ผลสรุปของการจัดกระบวนการ :

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย การสอบถามจากกระบวนกรและจากเสียงสะท้อนของเด็กกลุ่มเป้าหมาย ได้ผลดังนี้คือ เด็กกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดสนใจในกิจกรรมการทำว่าวนก ทุกคนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการทำว่าว และทุกคนได้ทดลองนำว่าวที่ตนเองทำไปเล่นจริงซึ่งเมื่อว่าวลอยขึ้นทุกคนดีใจและถือได้ว่าประสบผลสำเร็จของการทำว่าว

สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข :

-

ภาพประกอบกิจกรรมครั้งที่ 3 :

ภาพที่ 4.7: เด็กกลุ่มเป้าหมายกับว่าวที่เสร็จแล้ว

ที่มา : สิทธิเดช ศรีนวล

ภาพที่ 4.8: การอธิบายขั้นตอนการทำว่าวแก่เด็กกลุ่มเป้าหมาย

ที่มา : สิทธิเดช ศรีนวล

ครั้งที่ 4 ชื่อกิจกรรม : นิทานและเรื่องเล่าในชุมชน

ระยะเวลา : เวลา 2:30 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม :

เพื่อฝึกคิดวิเคราะห์ผ่านนิทานและเรื่องเล่าในชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย :

เด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน

เนื้อหาในการจัดกิจกรรม :

ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการการจัดกิจกรรมในครั้งนี้เพื่อให้เด็กกลุ่มเป้าหมายได้ฝึกคิดวิเคราะห์ผ่านเรื่องเล่าในชุมชนมีรายละเอียดดังนี้ ผู้วิจัยให้เด็กแต่ละคนบอกเล่าความรู้สึกในวันนี้และบอกสิ่งที่ชอบในชุมชนของฉันเป็นการแลกเปลี่ยนกันในช่วงแรกของกระบวนการ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้เล่าตำนาน นิทานพื้นบ้านที่มีในชุมชน คือเรื่อง เกาะหนูเกาะแมว หัวนายแรง และหนังสือนิทานเรื่องแสงจากดาวเหนือ เมื่อฟังจบผู้วิจัยให้แต่ละคนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยให้โจทย์ดังนี้

1) ฟังแล้วคิดว่าเรื่องอยากบอกอะไรเรา

2) ฟังแล้วรู้สึกอย่างไรบ้าง

3) คิดว่าใครเป็นตัวละครหลัก (คนฟังติดตามตัวละครใด ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง)

4) คิดว่าเรื่องดังกล่าวเกี่ยวกับเมืองสงขลาอย่างไรบ้าง

ผลสรุปของการจัดกระบวนการ :

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยและจากการตอบคำถามของเด็กกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ผู้วิจัยพบว่าเด็กกลุ่มเป้าหมายสนใจในกิจกรรมดังกล่าวทุกขั้นตอน ตั้งแต่การฟังนิทานพื้นบ้านทั้งสองเรื่องรวมไปถึงการฟังหนังสือนิทานเรื่องแสงจากดาวเหนือ เด็กให้ความร่วมมือในการตอบคำถามทั้งในระหว่างการเล่านิทานและหลังเล่านิทานจบ เด็กสามารถตอบคำถามได้ทั้งหมดเป็นอย่างดี ซึ่งในบางช่วงเด็กรู้เรื่องราวเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านเนื่องจากเคยไปสถานที่ดังกล่าวมาแล้ว เช่นที่วัดเก้าแสนซึ่งเป็นที่ๆ มีหินก้อนใหญ่จากตำนานหัวนายแรงตั้งอยู่ ทำให้เขาสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวกับเหตุการณ์ในชีวิตจริงได้ และหากถามถึงประเด็นที่เรื่องต้องการนำเสนอ เด็กบอกได้ชัดเกี่ยวกับเรื่องจากหนังสือนิทานเรื่องแสงจากดาวเหนือ ที่นำเสนอประเด็นขยะในท้องวาฬที่เคยมาเกยตื้นตายในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เมื่อปลายเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561 และยังบอกได้อีกว่าขยะมาจากมนุษย์

สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข :

-

ภาพประกอบกิจกรรมครั้งที่ 4 :

-

ครั้งที่ 5 ชื่อกิจกรรม : กลอนเกี่ยวกับบ้านของฉัน

ระยะเวลา : เวลา 2:30 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม :

เพื่อฝึกเขียนกลอนเกี่ยวกับบ้านและชุมชนของตนเอง

กลุ่มเป้าหมาย :

เด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน

เนื้อหาในการจัดกิจกรรม :

ครั้งนี้ผู้วิจัยชวนเด็กกลุ่มเป้าหมายไปนั่งทำกิจกรรมบนชายหาดเพื่อให้ได้มองเห็นเกาะหนู เกาะแมวในทะเลและเพื่อเชื่อมโยงตำนานเรื่องหัวนายแรงและหนังสือนิทานเรื่องเพลงจากดาวเหนือ เพราะทั้งสามเรื่องมีที่มาจากทะเลทั้งหมด การจัดกิจกรรมครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม โดยเริ่มจากให้เด็กๆ บอกความรู้สึกวันนี้เพื่อกลับมาตั้งคำถามกับตนเองและเพื่อเปิดใจแลกเปลี่ยนกันในช่วงแรก หลังจากนั้นผู้วิจัยได้อ่านบทกวีที่เตรียมมาคือหนังสือเรื่อง ไกลกว่ารั้วบ้านของฉัน ซึ่งเป็นบทกวีที่พูดถึงบริบทของบ้านเราทางใต้ในความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนที่ถ่ายทอดออกมาได้อย่างหลากหลาย แล้วแต่การตีความ ให้เด็กๆ ฟัง อ่านจบจึงให้เด็กแต่ละคนหาพื้นที่ของตัวเอง แจกอุปกรณ์เป็นกระดาษและดินสอให้เขียนเรื่องเล่าหรือกลอนหรือบทกวีเกี่ยวกับบ้านของฉัน โดยผู้วิจัยได้กำหนดคำศัพท์ที่จะต้องมีในเรื่องคือคำว่า ว่าว ทะเล บ้านฉัน วาฬ ปลา เมื่อเขียนเสร็จจึงให้แต่ละคนแลกเปลี่ยนกันด้วยการอ่านเรื่องเล่าให้กันฟังและสุดท้ายให้แต่ละคนบอกความรู้สึกหลังจากได้ฟังเรื่องเล่าของเพื่อนๆ

ผลสรุปของการจัดกระบวนการ :

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในระหว่างจัดกิจกรรมค้นพบว่า เด็กกลุ่มเป้าหมายไม่ค่อยให้ความสนใจหนังสือเรื่องไกลกว่ารั้วบ้านของเรา ที่ผู้วิจัยเลือกมา เนื่องจากเนื้อหาในบทกวีค่อนข้างลึกซึ้ง ต้องการการคิดวิเคราะห์และการตีความค่อนข้างสูง จึงไม่เหมาะกับผู้ฟังที่เป็นเด็กระดับประถม ผู้วิจัยอ่านไปได้ประมาณ 3 บท เด็กๆ ก็ไม่สนใจแล้ว ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนโจทย์ในการให้เขียนบทกวีเป็นให้เขียนเรื่องเล่าแทนและไม่บังคับว่าจะต้องมีบทกลอนหรือบทกวีในงานเขียนของเด็กๆ เนื่องจากเด็กๆ ยังไม่อยากเขียนบทกลอนหรือบทกวีแต่สนใจเกี่ยวกับเรื่องราวและยังมีจินตนาการในการแต่งเรื่องราวของตนเองออกมา

<u>สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข</u> :

ผู้วิจัยควรเลือกหนังสือบทกลอนหรือบทกวีมาให้เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็กกลุ่มเป้าหมาย ที่มีเนื้อหาไม่ซับซ้อนจนเกินไป อาจเป็นหนังสือนิทานที่แต่งมาเป็นบทกลอนสั้นๆ เพื่อให้เด็กยังมีสมาธิจดจ่อกับการฟังบทกลอนหรือบทกวีได้

<u>ภาพประกอบกิจกรรมครั้งที่ 5</u> :

ภาพที่ 4.9: เรื่องเล่าจากเด็กกลุ่มเป้าหมาย

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ภาพที่ 4.10: กิจกรรมการเขียนเรื่องเล่า

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ครั้งที่ 6 ชื่อกิจกรรม : หุ่นตัวละครจากเรื่องเล่า

ระยะเวลา : เวลา 2:30 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม :

เพื่อฝึกสร้างหุ่นละครจากวัสดุและเรื่องเล่าในชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย :

เด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน

เนื้อหาในการจัดกิจกรรม :

ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการครั้งนี้เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้คือ ผู้วิจัยให้เด็กกลุ่มเป้าหมายบอกความรู้สึกวันนี้และบอกตัวละครที่ชอบ 1 ตัว อาจเป็นตัวละครจากหนังสือนิทาน จากเรื่องเล่าในชุมชน หรือตัวละครอื่นๆ ก็ได้ เพื่อเป็นการกลับมาอยู่กับตนเองและเพื่อเปิดใจแลกเปลี่ยนกันในช่วงแรกของกิจกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำตัวละครหุ่นเงาที่เตรียมมาซึ่งเป็นตัวละครจากหนังสือนิทานที่ทำจากการฉีกใบหูกวางและการตัดกระดาษแข็งขึ้นมาให้เด็กๆ ดู แล้วจึงสาธิตวิธีการทำตัวละครหุ่นเงาจากใบไม้และจากกระดาษแข็ง เสร็จแล้วจึงแจกอุปกรณ์ให้เด็กๆ ได้ทดลองออกแบบตัวละครหุ่นเงาบนใบไม้และบนกระดาษแข็งก่อนการฉีกหรือตัดออกมาเป็นตัวละครหุ่นเงา โดยให้ทำเป็นตัวละครหุ่นเงาที่เด็กแต่ละคนบอกชอบในตอนต้น และเมื่อทุกคนตกแต่งตัวละครหุ่นเงาของตนเองเสร็จก็ให้นำไปทดลองส่องกับแสงพระอาทิตย์เพื่อดูแสงและเงาของหุ่นตัวนั้นๆ

ผลสรุปของการจัดกระบวนการ :

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในระหว่างจัดกิจกรรมค้นพบว่า เด็กกลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจในกิจกรรมครั้งนี้เป็นอย่างดี เนื่องจากวัสดุที่นำมาใช้ทำตัวละครหุ่นเงาก็เป็นใบหูกวางหน้าบ้านและตัวละครที่เลือกมาทำก็เป็นตัวละครที่ชอบ และเมื่อนำไปส่องกับแสงอาทิตย์ก็ทำให้เห็นเส้นใยของใบไม้และเห็นแสงที่ผ่านรูที่เจาะไว้ในตัวหุ่น ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการทำตัวละครหุ่นเงาจากใบไม้ด้วยการใช้ธูปติดไฟจี้เพื่อให้เกิดรูแต่พอเด็กๆ นำธูปไปจี้บนใบไม้ตามลวดลายที่ได้ออกแบบไว้กลับเจอว่าธูปหักบ่อยและต้องจุดไฟซ้ำบ่อย อาจเป็นเพราะใบไม้ที่เลือกมายังมีความชื้นอยู่เยอะทำให้ไฟมอด ไม่ติดและไม่สามารถทำเป็นรูตามรอยที่ได้ออกแบบมา เด็กส่วนใหญ่จึงหันไปทำตัวละครหุ่นเงากับกระดาษแข็งแทนหรือใช้เทคนิคการตัดใบไม้แทน

<u>สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข</u> :

ผู้วิจัยอาจต้องหาเทคนิคอื่นในการเจาะรูบนใบไม้ เช่น ตุ๊ดตู่ หรือการตอกตะปู เป็นต้น เพื่อให้การทำหุ่นเงาจากใบไม้มีความราบลื่น ง่ายและประหยัดเวลา เป็นการเพิ่มเทคนิคในการทำหุ่นเงาให้หลากหลายขึ้นได้

<u>ภาพประกอบกิจกรรมครั้งที่ 6</u> :

ภาพที่ 4.11: ตัวละครหุ่นเงาจากวัสดุในชุมชน

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ภาพที่ 4.12: ตัวละครหุ่นเงาจากวัสดุในชุมชน

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ครั้งที่ 7 ชื่อกิจกรรม : เรียนรู้วิธีการทำตัวหนังตะลุงสร้างสรรค์

ระยะเวลา : เวลา 6 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม :

เพื่อเรียนรู้วิธีการทำตัวหนังตะลุงและสร้างสรรค์หุ่นหนังตะลุงจากตัวละครในเรื่องเล่าของเด็กกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย :

เด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่และคนทั่วไป จำนวน 15 คน

เนื้อหาในการจัดกิจกรรม :

ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการครั้งนี้เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้คือ ผู้วิจัยได้พาเด็กกลุ่มเป้าหมายไปเรียนรู้วีทำตัวหนังตะลุงที่แหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม (หนังตะลุง) อำเภอควนเนียง โดยให้วิทยากรในพื้นที่บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหนังตะลุงและลักษณะตัวละครในหนังตะลุง สาธิตวิธีการทำตัวหนังตะลุงและวิธีเล่นหนังตะลุง และให้เด็กกลุ่มเป้าหมายได้ทดลองทำตัวหนังตะลุงจากเรื่องเล่าของเขา ซึ่งหนึ่งในเด็กกลุ่มเป้าหมายเป็นคนหลักในการแต่งเรื่องที่มีตัวละคร เด็กผู้ชาย นางเงือก แมว หนูและว่าว เมื่อช่วยกันทำตัวหนังตะลุงเสร็จก็ทดลองนำตัวหนังตะลุงมาเล่นกับจอหนังซึ่งมีไฟและเสียงดนตรีประกอบด้วย

ผลสรุปของการจัดกระบวนการ :

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในระหว่างจัดกิจกรรมและการพูดคุยกับเด็กๆ หลังจัดกิจกรรมค้นพบว่าเด็กกลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจในกิจกรรมครั้งนี้เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นเรื่องที่เด็กสนใจอยากเรียนรู้ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละช่วงมีความเหมาะสม ไม่สั้นหรือยาวจนเกินไป เช่น การบรรยายก็ไม่ยาวเกิน การสาธิตเล่นหนังตะลุงก็ไม่นานเกิน เป็นต้น กิจกรรมมีความหลากหลายและดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องไม่ขาดช่วง จนสุดท้ายเด็กๆ ได้ตัวหนังตะลุงเป็นตัวละครที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่สามารถเล่าเรื่องที่เขาแต่งผ่านการเล่นหนังตะลุงบนจอหนังที่มีไฟส่อง มีไมค์และเครื่องดนตรีหนังตะลุงจริงๆ

สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข :

ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พาเด็กกลุ่มเป้าหมายไปเรียนรู้นอกสถานที่ ซึ่งอยู่ไกลจากบ้านเป็นระยะทางประมาณ 50 กิโลเมตร ในระหว่างการจัดกิจกรรม เด็กคนหนึ่งเจ็บแผลที่เท้าจำเป็นต้องไปทำแผลแต่ไม่ได้นำบัตรประจำตัวประชาชนไปด้วย ผู้วิจัยจำเป็นต้องพาไปทำแผลที่

โรงพยาบาลในพื้นที่และได้ขอให้ทางเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลช่วยเข้าระบบให้โดยไม่มีบัตรประชาชน ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วหากไม่มีบัตรประชาชนก็ไม่สามารถทำแผลได้แต่โชคดีที่เจ้าหน้าที่ใจดีจึงทำแผลให้และได้กลับมาร่วมกิจกรรมต่อจนจบในที่สุด ทำให้ได้ทราบว่าครั้งหน้าหากไปนอกสถานที่นอกจากหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองแล้วผู้วิจัยจำเป็นต้องแจ้งเด็กให้นำบัตรประชาชนติดตัวไปด้วยทุกครั้ง

ภาพประกอบกิจกรรมครั้งที่ 7 :

ภาพที่ 4.13: เด็กกลุ่มเป้าหมายกับตัวหนังตะลุงสร้างสรรค์
ที่มา : สิทธิเดช ศรีนวล

ภาพที่ 4.14: เด็กกลุ่มเป้าหมายทดลองตอกตัวหนังตะลุง
ที่มา : ชุมชน สืบวงศ์

ภาพที่ 4.14: เด็กกลุ่มเป้าหมายทดลองเล่นหนังตะลุงกับจอและแสงไฟ

ที่มา : ชุมชน สืบวงศ์

ลิงค์คลิปวิดีโอเด็กกลุ่มเป้าหมายเล่นหนังตะลุงสร้างสรรค์

https://drive.google.com/file/d/1u4--LuV097zSHpAtjdUa2zY8Sp2RjGNO/view?usp=sharing

ครั้งที่ 8 ชื่อกิจกรรม : ทดลองสร้างเสียงจากวัสดุในชุมชน

ระยะเวลา : เวลา 6 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม :

เพื่อนำวัสดุในชุมชนมาทำให้เกิดเสียงและเพื่อสร้างเครื่องดนตรีจากวัสดุในชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย :

เด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่และคนทั่วไป จำนวน 15 คน

เนื้อหาในการจัดกิจกรรม :

ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการให้กระบวนกรผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีมาช่วยจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้พูดคุยกับกระบวนกรเพื่อร่วมกันออกแบบกระบวนการก่อนการจัดกิจกรรม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้ ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนแนะนำชื่อเล่นและบอกว่ามาจากที่ใด ผู้นำกิจกรรมอธิบายกระบวนการของกิจกรรมในครั้งนี้ หลังจากนั้นจึงอธิบายเกี่ยวกับเครื่องดนตรีที่ทำให้เกิดเสียง การประดิษฐ์เครื่องดนตรีจากวัสดุต่างๆ ในชุมชน เช่น ของเหลือใช้ ขยะจากทะเล เป็นต้น โดยนำภาพถ่ายมาให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ดูตัวอย่างเพื่อนำไปเป็นแนวคิดในการออกแบบเครื่องดนตรีของตนเองในขั้นตอนต่อไป เสร็จแล้วจึงชนทุกคนออกไปเดินหาวัสดุที่สามารถนำมาใช้ทำเป็นเครื่องดนตรี โดยเดินบนหาดทรายเลียบริมทะเลไป

ประมาณ 300-500 เมตร เมื่อทุกคนได้วัสดุที่คิดว่าสามารถนำมาทำเครื่องดนตรีของตนเองได้แล้วจึงเดินกลับมา หลังจากพักรับประทานอาหารกลางวันเสร็จ ผู้นำกิจกรรมได้ชวนผู้เข้าร่วมทุกคนไปนั่งทำเครื่องดนตรีที่ลานวัดเก้าแสนเนื่องจากมีพื้นที่กว้างและสามารถทดลองเล่นเครื่องดนตรีได้จากการอนุญาตของเจ้าอาวาสวัดซึ่งเป็นหนึ่งในผู้นำชุมชนที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ ผู้นำกิจกรรมได้ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนประดิษฐ์เครื่องดนตรีของตนเองจากวัสดุที่แต่ละคนเก็บมา โดยมีอุปกรณ์ในการประดิษฐ์และตกแต่งให้ ผู้นำกิจกรรมช่วยประกอบ ตรวจสอบเสียงและการตกแต่งให้แต่ละคนจนทุกคนได้เครื่องดนตรีจากวัสดุที่เก็บมาของตนเองและในช่วงสุดท้าย ผู้นำกิจกรรมได้ให้แต่ละคนนำเสนอเครื่องดนตรีของตนเองโดยเล่นให้คนอื่นๆ ฟังทีละคนจนครบทุกคนและเมื่อครบทุกคนแล้วออกแบบจังหวะให้ทุกคนเล่นรวมกันเป็นวง เมื่อเสร็จแล้วจึงมานั่งล้อมวงแลกเปลี่ยนกันถึงสิ่งที่ได้และความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมในครั้งนี้

<u>ผลสรุปของการจัดกระบวนการ</u> :

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในระหว่างจัดกิจกรรม การพูดคุยกับกระบวนกรและผู้เข้าร่วมกิจกรรมในช่วงท้ายของการจัดกิจกรรม ค้นพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีความสนใจและให้ความร่วมมือในทุกขั้นตอนของกิจกรรมครั้งนี้ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำเครื่องดนตรีจากเศษวัสดุเหลือใช้หรือขยะที่เก็บมาจากริมทะเล มีสมาธิจดจ่อกับการนั่งประดิษฐ์เครื่องดนตรีเอง ได้รู้จักเพื่อนใหม่ๆ จากที่อื่น ได้ทดลองไล่ระดับเสียงทางดนตรี เสียงที่เกิดจากการกระทบและมีความสนุกสนานในการร่วมกิจกรรม

<u>สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข</u> :

เนื่องจากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นพี่ๆ ต่างวัย คือนักเรียนระดับมัธยมร่วมด้วย ทำให้มีช่องว่างในการจัดกิจกรรมที่ต่างกัน เนื่องจากเด็กเล็กจะมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งตรงหน้าได้สั้นกว่าเด็กโต เด็กเล็กทำเครื่องดนตรีเสร็จก่อนจึงมีเวลาว่างนานเกินไปกว่าเด็กโตจะประดิษฐ์เครื่องดนตรีเสร็จ หากผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับกลุ่มเด็กทั้งสองช่วงวัยได้จะช่วยลดช่องว่างในส่วนนี้ลง เช่น ออกแบบกิจกรรมเพิ่มในระหว่างรอเด็กโตทำเครื่องดนตรีเสร็จ เด็กเล็กก็จะสามารถอยู่ในกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

ภาพประกอบกิจกรรมครั้งที่ 8 :

ภาพที่ 4.15: แนะนำตัวและอธิบายกระบวนการ

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ภาพที่ 4.15: เดินเก็บวัสดุมาทำเครื่องดนตรี

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ภาพที่ 4.16: นำเสนอดนตรีแบบรวมวง

ที่มา : สิทธิเดช ศรีนวล

ลิงค์วิดีโอการนำเสนอดนตรีจากขยะทะเล

https://drive.google.com/file/d/1soKulmY74jEJlnSl6niF2BTQBOWo7kPI/view?usp=sharing

ครั้งที่ 9 ชื่อกิจกรรม : เครื่องดนตรีจากขยะทะเลสู่การเล่าเรื่อง

ระยะเวลา : เวลา 2:30 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม :

เพื่อนำเครื่องดนตรีมาทดลองเล่นในการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชน เช่น เทศกาลชักพระ ปัญหาของชุมชน เช่น ขยะ เป็นต้น

กลุ่มเป้าหมาย :

เด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน

เนื้อหาในการจัดกิจกรรม :

กิจกรรมครั้งนี้เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากครั้งที่แล้วเรื่องดนตรีมีวัตถุประสงค์เพื่อนำดนตรีที่ได้จากขยะทะเลมาออกแบบเพื่อเล่นประกอบเรื่องเล่า ประเด็นที่เด็กกลุ่มเป้าหมายต้องการบอกเล่าและนำเสนอ ผู้วิจัยได้ให้กระบวนกรเป็นผู้นำกิจกรรมชวนเด็กกลุ่มเป้าหมายออกแบบทำนองดนตรีและจังหวะที่สามารถนำไปเล่นประกอบในเรื่องเล่าของพวกเขาได้ เริ่มจากผู้นำกิจกรรมได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีทางดนตรีเรื่องจังหวะ ให้เด็กๆ ได้ลองทำแบบฝึกหัดกระสวนจังหวะคือการเคาะจังหวะใน

รูปแบบต่างๆ ให้เด็กๆ ลองพูดคุยถึงจังหวะดนตรีที่พวกเขาสนใจ อาจเป็นดนตรีในท้องถิ่นหรือดนตรีที่สนใจอื่นๆ ทำให้ได้สร้างสรรค์จังหวะดนตรีที่มีกลิ่นอายจังหวะเรือพระเพื่อสื่อสารความเป็นจังหวัดสงขลาและได้ชวนเด็กๆ พูดคุยถึงแนวคิดที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อสรุปกิจกรรมในครั้งนี้

ผลสรุปของการจัดกระบวนการ :

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในระหว่างจัดกิจกรรมและการพูดคุยกับกระบวนกรและเด็กกลุ่มเป้าหมายในช่วงท้ายของการจัดกิจกรรม ค้นพบว่าเด็กสนใจและให้ความร่วมมือในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรม เด็กๆ สะท้อนว่าได้เรียนรู้เรื่องจังหวะ เรื่องการฟังและการร่วมบรรเลงได้ด้วยกัน

สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข :

สถานที่ไม่ค่อยเหมาะสมเนื่องจากเป็นบ้านของผู้นำชุมชน ซึ่งเครื่องดนตรีส่วนใหญ่ทำจากขยะ มีเศษวัสดุหล่นอาจทำให้บ้านสกปรกและกิจกรรมเป็นการใช้เสียงอาจรบกวนต่อผู้อยู่อาศัยได้ หากได้สถานที่ๆ มีความเหมาะสมมากกว่านี้จะทำให้กิจกรรมออกมาสมบูรณ์ขึ้น

ภาพประกอบกิจกรรมครั้งที่ 9 :

ภาพที่ 4.17: เด็กกลุ่มเป้าหมายร่วมกันสร้างสรรค์จังหวะ

ที่มา : สิทธิเดช ศรีนวล

ภาพที่ 4.18: เด็กกลุ่มเป้าหมายร่วมกันสร้างสรรค์จังหวะ

ที่มา : สิทธิเดช ศรีนวล

ลิงค์คลิปวิดีโอการสร้างสรรค์จังหวะดนตรีที่มีกลิ่นอายจังหวะเรือพระ

https://drive.google.com/file/d/1mR__MOahPk860FxuUDLPeRzYwAPECSF7/view?usp=sharing

ครั้งที่ 10 ชื่อกิจกรรม : ลองเล่าเรื่องราวบ้านฉันผ่านกลอน หุ่นเงาและดนตรี

ระยะเวลา : เวลา 2:30 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม :

เพื่อเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับบ้านของฉัน สิ่งที่เด็กๆ ต้องการบอกเล่าถึงผู้ใหญ่ ผ่านกลอน หุ่นเงาและดนตรี

กลุ่มเป้าหมาย :

เด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน

เนื้อหาในการจัดกิจกรรม :

ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการให้เด็กกลุ่มเป้าหมายได้ทดลองใช้ร่างกายในการสื่อสาร โดยมีข้อความหรือประเด็นที่อยากเล่าไปสู่ผู้ชมจากพวกเขาเป็นคนคิดเอง เริ่มจากการวอร์มร่างกายส่วนต่างๆ ให้มีความยืดหยุ่น แล้วให้จับคู่สลับกันปั้นดินเหนียวซึ่งให้โจทย์ในการ

ปั้นเป็น “สิ่งที่ฉันอยากเป็นในอนาคต” หลังจากนั้นให้แต่ละคนเข้าไปทำภาพนิ่งโดยใช้ร่างกายสื่อสารเป็นบทบาทสมมุติในสถานที่ที่กำหนดคือเมืองสงขลา ผู้วิจัยได้ให้โจทย์เกี่ยวกับปัญหาหรือสิ่งที่ไม่ค่อยดีเกี่ยวกับเมืองสงขลาหรือชุมชนของเรา เมื่อทุกคนร่วมกันทำภาพนิ่งแล้วจึงชวนคุยว่าเห็นอะไรจากภาพนิ่งดังกล่าวบ้าง เห็นว่าอะไรคือปัญหาในภาพ เพราะอะไรถึงคิดว่ามันคือปัญหาและคิดว่าปัญหาดังกล่าวมีทางแก้ไขไหม แก้ได้อย่างไรบ้าง แล้วจึงชวนให้เด็กๆ เขียนออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม

<u>ผลสรุปของการจัดกระบวนการ</u> :

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในระหว่างจัดกิจกรรมและการพูดคุยกับเด็กๆ หลังจัดกิจกรรมค้นพบว่าเด็กกลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยเด็กแต่ละคนสามารถปั้นคู่ให้เป็นสิ่งที่ตนอยากเป็นในอนาคตได้ชัดเจนและสามารถใช้ร่างกายเพื่อสื่อสาร เป็นตัวละคร เป็นสถานที่ได้และสามารถบอกได้ว่าประเด็นปัญหาหลักในชุมชนของพวกเขาคือปัญหาขยะ โดยเมื่อเขียนออกมาสามารถนำเสนอเป็นห้าภาพได้ดังนี้ ภาพที่หนึ่งเป็นภาพการเล่นว่าวประเภทต่างๆ ของคนในชุมชน มีดนตรีเปิดเรื่องเป็นดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ผสมผสานกับเครื่องเคาะจังหวะจากขยะในทะเล ภาพที่สองเป็นภาพเรื่องเล่าตำนานของเมืองสงขลา เช่นเกาะหนู เกาะแมว ตำนานหัวนายแรง ให้เห็นที่มาและความสำคัญของเมืองสงขลา ภาพที่สามเป็นภาพปัญหาขยะในชนุมชนที่มีทั้งในทะเลและบนฝั่งก่อให้เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมสัตว์น้ำต้องตายมากมาย ภาพที่สี่เป็นภาพวิธีแก้ไขปัญหาขยะและมลพิษทางสิ่งแวดล้อมคือ การหันมาใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก การนำของกลับมาใช้ซ้ำและการกำจัดขยะที่ถูกต้องคือไม่เผาแต่นำไปรีไซเคิล ภาพที่ห้าคือภาพจบที่ทุกคนไปเล่นว่าวในงานแข่งว่าวประจำปี เด็กๆ ไปดูการแข่งว่าวและทุกคนมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาได้ ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตาม

<u>สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข</u> :

ช่วงที่จัดกิจกรรมบทบาทสมมุติ ผู้วิจัยได้ระบุสถานที่เป็นเมืองสงขลาซึ่งเมื่อทำจริงมันกว้างเกินไป ทำให้เด็กๆ มองเห็นภาพไม่ชัดว่าเป็นที่ใด เลยต้องอธิบายเพิ่มเติมค่อนข้างเยอะและใช้เวลานาน หากผู้วิจัยระบุสถานที่ให้ชัดว่าเป็นในชุมชนของเราหรือที่หาดทรายหน้าบ้านเราอาจทำให้เด็กกลุ่มเป้าหมายมองเห็นภาพชัดเจนขึ้น

ภาพประกอบกิจกรรมครั้งที่ 10 :

ภาพที่ 4.19: เด็กกลุ่มเป้าหมายร่วมกันทำภาพนิ่ง

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

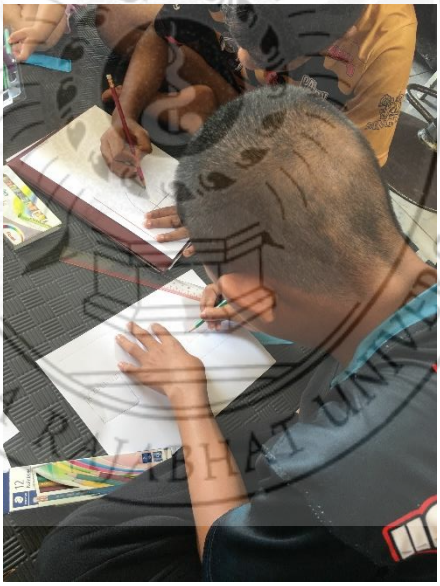

ภาพที่ 4.20: เด็กกลุ่มเป้าหมายร่วมกันเขียนภาพนิ่งออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ครั้งที่ 11 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่

ระยะเวลา : เวลา 3 วัน

วัตถุประสงค์ของการจัดโครงการฯ :

1. เพื่อประมวลองค์ความรู้และทักษะที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 10 ครั้งก่อนหน้านี้
2. เพื่อเพื่อจัดกิจกรรมเกี่ยวกับละครและพัฒนาต่อยอดไปสู่ผลงานด้านละคร
3. เพื่อนำเสนอผลงานละครออกสู่สาธารณชน
4. เพื่อประเมินทัศนคติผู้ชมเกี่ยวกับละครที่ได้รับชม

กลุ่มเป้าหมาย :

เด็กกลุ่มเป้าหมายจากพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่และจากพื้นที่บ้านวัดจันทร์ จังหวัดสงขลา จำนวน 15 คน

เนื้อหาในการจัดโครงการ :

ในการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ ผู้วิจัยได้พูดคุยกับกระบวนกร ร่วมกันออกแบบกระบวนการเพื่อนำไปสู่การตอบโจทย์วัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรึกษากับกระบวนกรถึงปัญหาเรื่องจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการที่มีแค่ 6 คน อันจะทำให้ผลของการจัดกระบวนการออกมาไม่ค่อยหลากหลาย กระบวนกรเป็นคนในพื้นที่บ้านวัดจันทร์ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ได้ทำกิจกรรมกับเด็กในชุมชนเกี่ยวกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีการใช้ละครเข้าไปประยุกต์ในการจัดกิจกรรมอยู่บ้าง จึงตกลงหาทางออกร่วมกันว่าให้เด็กๆ จากบ้านวัดจันทร์ อำเภอสทิงพระ มาเข้าร่วมกิจกรรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองฯ เพื่อเป็นการเพิ่มความหลากหลายและได้แลกเปลี่ยนความคิด วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและชุมชนของแต่ละพื้นที่เพื่อนำไปสู่การตอบโจทย์วัตถุประสงค์ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดของการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 รายละเอียดกิจกรรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

วันที่ 22 มีนาคม 2568	
เวลา	รายละเอียดกิจกรรม

08:30 – 08:45 น.	ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเช็คอินผ่านกิจกรรมโยนลูกบอล บอกชื่อตนเอง – ชื่อเพื่อน - สีที่ชอบ
08:45 – 09:00 น.	แบ่ง 5 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน ตามพื้นที่ เล่นเกมเขียนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคำที่กำหนดให้ ได้แก่ ทะเล ภูมิปัญญา ชุมชน ภายในเวลาที่กำหนด
09:00 – 09:45 น.	แต่ละกลุ่มเลือกวง 3 คำในแต่ละข้อที่เขียน พร้อมช่วยกันเล่า อธิบายเหตุผลที่ใช้วงว่าทำไมถึงเลือกวงคำนั้นและมันเกี่ยวข้องอย่างไรกับตนเอง เสร็จแล้วช่วยกันวาดรูปแทนสัญลักษณ์คำที่เลือกออกมา
09:45 – 10:00 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10:00 – 10:15 น.	เล่นเกมเสือกินวัว ดูแลชุมชนของฉัน
10:15 – 11:15 น.	แบ่ง 2 กลุ่มตามพื้นที่ วาดแผนภูมิ “ความสัมพันธ์ในชุมชนรอบตัวฉัน” โดยเพิ่มตัวเราลงไปแล้วนำรูปสัญสักษณ์จากคำที่วาดไว้มาเติมเพื่อจัดเรียงองค์ประกอบตามความสัมพันธ์ พร้อมเขียนเรื่องให้เชื่อมโยงกับแผนภูมิที่ทำขึ้น
11:15 – 11:30 น.	ตั้งชื่อเรื่องและสร้างภาพโปสเตอร์จากเรื่องราวที่เขียนมา
11:30 – 12:30 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
12:30 – 12:45 น.	เล่นเกม AEIOU
12:45 – 13:00 น.	กิจกรรมนั่ง ยืน นอนท่าแปลก/ต่อตัวกลไล (ดอกไม้/ผีเสื้อ/พัดลม)
13:00 – 14:00 น.	กลับไป 2 กลุ่มเดิม สร้างภาพนิ่ง จุดขัดแย้งหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันจากเรื่องที่เขียนไว้ พร้อมนำเสนอ-ปรับภาพ
14:00 – 15:00 น.	สร้างภาพนิ่งเหตุการณ์ก่อนหน้า (จุดเริ่มต้น) และเหตุการณ์ภายหลังจุดขัดแย้ง (จุดจบ) พร้อมนำเสนอ
15:00 – 15:15 น.	วาดสตอรี่บอร์ดและเขียนธีมหรือแก่นเรื่อง (รวมพักรับประทานอาหารว่าง)
15:15 – 16:00 น.	ใส่เทคนิคและเชื่อมเรื่อง 1. เทคนิคการเคลื่อนไหว 2. คำพูด –ภาษาถิ่น 3. ดนตรี 4. สื่อต่าง ๆ เช่น หนังตะลุง โนรา เป็นต้น
16:00 – 16:30 น.	แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของละครระหว่างกลุ่มผ่านการเขียนลงในกระดาษบรู๊ฟ 1. สิ่งที่ทำได้ดีและชอบในกลุ่มตนเองและกลุ่มของเพื่อน 2. สิ่งที่อยากเพิ่มเติม ย่อยอดและพัฒนา พร้อมทั้งสรุปการเรียนรู้ผ่าน 3 คำสำหรับวันนี้
วันที่ 23 มีนาคม 2568	
08:30 – 16:30 น.	ซ้อมเพื่อพัฒนาเรื่อง

วันที่ 24 มีนาคม 2568	
08:30 – 08:45 น.	เช็คอินความรู้สึกตอนนี้ ชอบอะไรจากละครเรื่องของเราและเรื่องของเพื่อน เมื่อวานบ้างและอยากให้ใครมาดูผลงานเราบ้าง
08:45 – 09:15 น.	กลับไปกลุ่มเดิมเพื่อปรับเรื่องของตนเองตามข้อเสนอแนะเมื่อวาน
09:15 – 10:00 น.	นำเสนอและผสานเรื่องร่วมกัน
10:00 – 10:15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10:15 – 10:30 น.	เล่นเกมบทบาทสมมุติ ตามสถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน (เผาขยะ/ไฟไหม้/โรงงานปล่อยน้ำเสีย/สัตว์ทะเลตาย)
10:30 – 11:30 น.	กลับไปทบทวน ใส่รายละเอียดเรื่องราวและการแสดงในละครของตนให้มีชีวิต ทั้งความรู้สึก ความเชื่อ ความสมเหตุสมผล พร้อมนำเสนอเสมือนจริง
11:30 – 12:30 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
12:30 – 13:30 น.	ทำอุปกรณ์/สื่อ/วางแผนบทบาทหน้าที่แต่ละฝ่าย
13:30 – 14:30 น.	จัดสถานที่
14:30 – 15:30 น.	เดินประชาสัมพันธ์ในชุมชนเพื่อเชิญชวนให้คนมาชมการแสดง
15:30 – 16:00 น.	นักแสดงเตรียมตัว วอร์มเสียง - วอร์มร่างกาย
16:00 – 16:30 น.	จัดแสดงละคร ให้ผู้ชมร่วมแสดงความคิดเห็นและกลุ่มประชากรที่ 1 และ 2 ทำแบบประเมิน
16:00 – 17:00 น.	<u>สรุปกิจกรรมหลังชมละครกับผู้ชมละครในรูปแบบวงสนทนาเล็ก ๆ ผ่านโจทย์ คือ</u> 1.รู้สึกหรือคิดเห็นยังไงกับสิ่งที่ได้ดู หรือสิ่งที่เด็ก ๆ นำเสนอ 2.ตัวฉันในฐานะผู้ชมวันนี้สามารถช่วยเหลือหรือสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมกับสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ของเด็ก ๆ ได้ยังไงบ้าง โดยหลังแลกเปลี่ยนให้ผู้ชมวาดภาพสัญลักษณ์ของตนเองมาติดในแผนภูมิความสัมพันธ์ในชุมชนของฉันที่เด็ก ๆ ทำไว้ พร้อมอธิบายว่า ตัวเองจะมีบทบาทอะไรในชุมชนอาจเป็นบทบาทที่ทำอยู่แล้วหรือบทบาทที่สร้างขึ้นมาใหม่ก็ได้ก่อนติดสัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงการดูแลชุมชนร่วมกัน ก่อนจะแยกไปทำแบบประเมินที่ผู้วิจัย <u>สรุปกิจกรรมหลังชมละครกับเด็กผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ่านโจทย์ คือ</u> 1. เราสามารถนำกิจกรรมหรือเหตุการณ์ในละครไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง เสร็จแล้วให้ทำแบบประเมินจากโครงการวิจัยที่ผู้วิจัย

ผลสรุปของการจัดโครงการ :

หลังจากจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองฯ ผู้วิจัยได้ชวนทีมกระบวนกรร่วมพูดคุยสรุปโครงการฯ มีรายละเอียดดังนี้ จากการสังเกตุการณ์และร่วมพูดคุยกับเด็กกลุ่มเป้าหมายหลังจัดกิจกรรม ทีมกระบวนกรมีความคิดเห็นว่ากระบวนการที่ออกแบบมาสามารถตอบโจทย์วัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ คือ

ข้อสรุปจากกระบวนกรหลัก : กระบวนการสามารถประมวลองค์ความรู้และทักษะที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 10 ครั้งก่อนหน้านี้ 2) สามารถจัดกิจกรรมเกี่ยวกับละครและพัฒนาต่อยอดไปสู่ผลงานด้านละครได้ 3) สามารถนำเสนอผลงานละครเรื่องทะเลขยะออกสู่สาธารณชนได้ ซึ่งในการนำเสนอผลงานละครออกสู่พื้นที่สาธารณะในภายภาคหน้าอาจไปถึงพื้นที่อื่นๆ ได้ด้วย เนื่องจากเป็นประเด็นที่ครอบคลุมทั้งหมดของพื้นที่จังหวัดสงขลา อาจไปสู่การช่วยกันแก้ปัญหาร่วมกันในระดับชุมชนที่ใหญ่ขึ้น เพราะแต่ละคนที่มาเข้าร่วมกิจกรรมก็มีชุมชนของตนเองพ่วงมาด้วย ในแง่ของงานศิลปะ ยังไม่ได้มีกระบวนการที่นำงานศิลปะที่เคยจัดกิจกรรมย่อยมาใช้ในงานจริงๆ แต่เป็นตัวเสริมในการแสดงแทน เรื่องราวในละครสามารถนำไปพัฒนาต่อได้ เช่น ประเด็นของเรื่องสามารถทำให้ลึกกว่านี้ได้และเด็กกลุ่มเป้าหมายก็สามารถนำมาเข้าร่วมกิจกรรมต่อเนื่องหลังจากนี้ได้

ข้อสรุปจากทีมกระบวนกร : พวกเขาต้องการการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง อาจต้องถามเด็กว่าเป็นประเด็นเดิมไหมหรืออยากสื่อสารอะไรเพื่อพัฒนาต่อยอดอะไรต่อในภายภาคหน้า ในส่วนของเครื่องมือดนตรีจากขยะผสมกับดนตรีใต้มีความเป็นเอกลักษณ์ แต่การแสดงยังขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม ถ้าพัฒนาต่ออาจเพิ่มให้มีการมีส่วนร่วมจากผู้ชมเข้าไป ละครเรื่องทะเลขยะนี้มีคุณค่ามากและผู้ชมที่มาดูทั้งผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ก็ดีมากที่ได้มาดู

ข้อสรุปจากทีมกระบวนกร : จากที่เคยทำกิจกรรมกับเด็กๆ มาก่อนทำให้เห็นได้ชัดว่าสามารถตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) สามารถจัดกิจกรรมเกี่ยวกับละครและพัฒนาต่อยอดไปสู่ผลงานด้านละครได้โจทย์ได้ เนื่องจากเด็กๆ ได้พบเห็น เจอประสบการณ์มาเหมือนกันแต่สิ่งที่เห็นชัดคือเด็กเริ่มกล้าที่จะตัดสินใจ กล้าแสดงออก เริ่มมีส่วนร่วมกับเพื่อนๆ ที่ไม่เคยเจอ พวกเขาได้เรียนรู้ว่าถ้าเจอปัญหาเขาจะแก้ไขปัญหาได้อย่างไร ส่วนตัวคิดว่าถ้าเด็กๆ ได้มีเวลามากกว่านี้เด็กๆ จะมีภาพของการร่วมมือได้มากกว่านี้เพราะเขาเริ่มจะสนิทกัน คิดว่าการมีกิจกรรมแบบนี้เข้ามาให้เด็กๆ เป็นเรื่องที่ดีมาก เพราะเด็กๆ จะได้มีเวลา ได้มองความเป็นจริง เห็นปัญหาจริงๆ มากกว่าเห็นผ่านจอ จากที่สังเกตเด็กๆ มา

ทุกคนติดจอมือถือ ช่วงที่จัดแสดงละครก็เห็นว่าผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ที่มาดูเริ่มมีความคิดว่าปัญหารอบตัวไม่ใช่เรื่องปกติ แล้วต้องร่วมกันแก้ปัญหาอย่างไร โดยที่ไม่ต้องรอพึ่งหน่วยงานอื่นมาช่วย

<u>สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข</u> :

ในระหว่างที่จัดกระบวนการทั้งผู้วิจัยและทีมกระบวนกรเล็งเห็นว่าทีมยังขาดการเตรียมกระบวนการที่สามารถไปด้วยกันได้ เนื่องจากทีมกระบวนกรยังไม่เคยทำงานร่วมกันมาก่อน จึงทำให้บางช่วงยังต่อกันไม่ค่อยติด ทำให้งานไม่ค่อยราบลื่น ยังไม่รู้ใจกันในฐานะทีมผู้ร่วมงาน การปรับกระบวนการหน้างานตามความเหมาะสมยังไม่ค่อยเชื่อมต่อกันและการสื่อสารระหว่างกระบวนกรก่อนตัดสินใจทำกระบวนการบางช่วงก็ไม่ชัดเจน ทำให้เด็กกลุ่มเป้าหมายมีความสับสนว่าต้องทำตามกระบวนกรคนไหนกันแน่ เช่น เรื่องการออกคำสั่งให้เด็กๆ เก็บโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

การออกแบบกระบวนการมาแน่นจนเกินไปทำให้เด็กกลุ่มเป้าหมายมีเวลาในการทำกิจกรรมช่วงแรกได้น้อย ต้องมาปรับกระบวนการกันหน้างานและบางกิจกรรม กระบวนกรบางคนยังไม่เคยทำมาก่อนจึงสับสนบ้างว่าต้องทำอย่างไร ทีมกระบวนกรมีเวลาในการพูดคุยเกี่ยวกับกระบวนการน้อยทำให้มองภาพรวมต่างกัน เช่น ควรเริ่มกิจกรรมแบบไหน ควรมีเพลงไหม หรือไม่ควรมีเพลง เนื่องจากมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมต่างกัน ยังหาเทคนิคในการรับมือกับเด็กกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ฟัง คุยกันในระหว่างจัดกระบวนการไม่ได้ บางทีเด็กก็ตีกัน ทะเลาะกันและยังเอาโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นแต่ก็พยายามทำความเข้าใจ คิดว่ามันเป็นเรื่องปกติเพราะธรรมชาติของเด็กๆ เป็นแบบนี้

ในเรื่องที่นักแสดงจะลงไปมีส่วนร่วมกับผู้ชม ถ้าผสานกันละครจะมีมวลการสื่อสารที่ตรงไปตรงมาและมีพลังมากขึ้นกว่านี้ เพราะละครกับผู้ชมมีความเชื่อมโยงกันอยู่แล้ว การสื่อสารจึงมีพลัง ทำให้ผู้ชมรู้สึกร่วมตามได้เลย

ภาพประกอบโครงการฯ :

ภาพที่ 4.21: เด็กกลุ่มเป้าหมายร่วมกันเลือกคำศัพท์จากพื้นที่

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ภาพที่ 4.22: เด็กกลุ่มเป้าหมายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลที่เลือกคำศัพท์นั้นๆ

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ภาพที่ 4.23: เด็กกลุ่มเป้าหมายทำกิจกรรมต่อตัวกลไก

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ภาพที่ 4.24: เด็กกลุ่มเป้าหมายเลือกคำศัพท์มาออกแบบรูปสัญลักษณ์

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ภาพที่ 4.25: เด็กกลุ่มเป้าหมายร่วมกิจกรรม

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

ภาพที่ 4.26: กิจกรรมการพัฒนาเรื่อง

ที่มา : ตถาตา สมพงศ์

SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

ภาพที่ 4.27: การนำเสนอแผนภูมิพื้นที่ชุมชน

ที่มา : สมบัติ แก้วเนื้ออ่อน

ภาพที่ 4.28: การซ้อมละครเข้ากับดนตรี

ที่มา : สมบัติ แก้วเนื้ออ่อน

ภาพที่ 4.29: การไปเดินเร่ประชาสัมพันธ์เรียกคนดูมาดูละครเรื่องทะเลขยะ
ที่มา : สมบัติ แก้วเนื้ออ่อน

ภาพที่ 4.30: การไปเดินเร่ประชาสัมพันธ์เรียกคนดูมาดูละครเรื่องทะเลขยะ
ที่มา : สมบัติ แก้วเนื้ออ่อน

ภาพที่ 4.31: การจัดแสดงละครเรื่องทะเลขยะออกสู่สาธารณชน

ที่มา : สิทธิเดช ศรีนวล

ภาพที่ 4.32: การจัดแสดงละครเรื่องทะเลขยะออกสู่สาธารณชน

ที่มา : สิทธิเดช ศรีนวล

SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

ภาพที่ 4.33: การถ่ายภาพรวมหลังการชมละครเรื่องทะเลขยะ

ที่มา : สิทธิเดช ศรีนวล

https://drive.google.com/file/d/1rHsBdV4Wz3KaA48COOPFSlXLtdKzOZ-J/view?usp=sharing

ลิงค์คลิปวิดีโอการแสดงละครของเด็กกลุ่มเป้าหมาย

4.2.3 สรุปผลการจัดกระบวนการ ข้อค้นพบและองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการจัดกระบวนการ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่กำหนดมาออกแบบกระบวนการเพื่อใช้จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นถึงปัญหาสังคมและร่วมกันหาทางออกสำหรับปัญหาดังกล่าว โดยได้จัดกระบวนการทั้งหมดจำนวน 10 ครั้ง และจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่จำนวน 1 ครั้ง เพื่อนำเสนอละครสะท้อนปัญหาสังคมออกสู่สาธารณชน ได้ข้อค้นพบและองค์ความรู้ใหม่สรุปได้ดังนี้คือ

1) ผู้วิจัยเลือกจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กกลุ่มเป้าหมายต้องการเรียนรู้ ทำให้เด็กมีแรงบันดาลใจในการมาเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2) ผู้วิจัยมุ่งเน้นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการฝึกตั้งคำถามภายในกับตนเอง เช่น สิ่งที่ตนเองชื่นชอบ สิ่งที่ตนเองใฝ่ฝันอยากเป็นในอนาคต เป็นต้น หรือฝึกตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาในชุมชน ในสังคม เช่น ปัญหาขยะ ฯลฯ เป็นต้น เมื่อทราบคำตอบจึงช่วยส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของความคิด ความฝันหรือกระบวนการในการค้นหาคำตอบต่อไป

เหล่านั้น ทำให้เห็นคุณค่าในตนเอง เห็นอำนาจภายใน อำนาจร่วม นำไปสู่การหาทางออกในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน จนมีความสามารถในการดูแลจัดการตนเองและชุมชนของตนเองได้ โดยไม่ต้องหวังพึ่งความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก

3) ผู้วิจัยเลือกใช้เรื่องเล่า ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและของท้องถิ่นในชุมชนมาเป็นฐานในการจัดกระบวนการ เช่น นิทานพื้นบ้าน หนังตะลุง ว่าว เครื่องดนตรีจากขยะทะเล เป็นต้น มาใช้เป็นฐานในการจัดกิจกรรมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นความงามและรากทางวัฒนธรรมของชุมชน นำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่มีราก มีแก่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ภายในตนเองผ่านกระบวนการทดลองทำจริง จนไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด ด้านพฤติกรรม เพื่อเป็นเกราะป้องกันให้เด็กกลุ่มเป้าหมายมีภูมิคุ้มกันต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์ต่อไปในภายภาคหน้าได้

4) สรุปคำตอบจากผู้ชมหลังดูละครเรื่องทะเลขยะของเด็กกลุ่มเป้าหมายทำให้เห็นว่าทุกคนพร้อมให้ความร่วมมือเพื่อช่วยดูแล แก้ไขปัญหาและร่วมกันหาทางออกร่วมกัน ทั้งในฐานะผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และประชากรในชุมชน จากคำตอบในกระดาษ Post-it ดังตัวอย่างคือ การสนับสนุนให้ลูกหลานมาเข้าร่วมกิจกรรมแบบนี้อีกในภายภาคหน้า สนับสนุนทุกอย่างที่เกี่ยวกับกิจกรรม เชิญชวนเด็กๆ ร่วมเก็บขยะริมทะเล อยากให้มีกิจกรรมแบบนี้โครงการแบบนี้อีก จะสนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรม สนับสนุนกิจกรรมร่วมกับ อสม. เป็นโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ช่วยสนับสนุนในด้านงบประมาณ ช่วยส่งเสริมให้เทศบาลเข้ามามีส่วนร่วมให้เด็กได้พัฒนาไปเป็นแกนนำเยาวชนต่อในอนาคต ฯลฯ เป็นต้น

4.3 ผลการตอบแบบประเมินฯ จากเด็กกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มประชากรที่กำหนด

หลังจากการชมละครเรื่องทะเลขยะ ผู้วิจัยได้ให้เด็กกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มประชากรที่กำหนดตอบแบบประเมินโครงการวิจัยละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มประชากรที่ 1: ผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน สามารถสรุป แบ่งเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับละครที่ได้รับชม และคิดว่าละครนำเสนออะไร

คิดว่าละครสามารถนำเสนอเนื้อเรื่อง การแสดงสะท้อนความเป็นจริงของการอนุรักษ์และเหตุผลของการทิ้งขยะไม่เป็นที่ เสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อมในระยะยาว เป็นสิ่งที่ดี เด็กๆ กล้าแสดงออก มีความเข้าใจ ชัดเจน เก่งค่ะ ดีมาก มีทัศนคติให้กับเด็กดีมาก เด็กจะพัฒนาในชุมชน สร้างวินัยคนรุ่นใหม่ เป็นละครที่ถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน มีการเสนอ สะท้อนพฤติกรรมของ

คนในชุมชน และมีการสร้างความตระหนักให้เด็กๆ ในชุมชนได้รู้จักพิษภัยจากขยะและเรียนรู้แนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

เป็นละครที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของชุมชน สิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนและสิ่งแวดล้อมสะท้อนถึงพฤติกรรมของชุมชนที่ขาดการปลูกฝังในการดูแลสิ่งแวดล้อม จึงส่งผลกระทบต่อชีวิตในด้านต่างๆทั้งมลพิษทางน้ำ ทางอากาศ ทางสิ่งแวดล้อม ละครนำเสนอการรณรงค์ ปลูกฝังจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของคนในชุมชน ละครสะท้อนสังคมได้ดี เข้าใจง่าย เข้ากับบริบทชุมชนพอดี เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและจิตสำนึกของคนในชุมชน โดยผ่านตัวแสดงละคร

2) หลังจากรับชมละครแล้ว ท่านมีมุมมอง ทัศนคติ เกี่ยวกับประเด็นที่ละครนำเสนอเปลี่ยนไปจากเดิมหรือไม่ เพราะเหตุใด

เด็กๆ คิดเรื่อง นำเสนอดีมากๆ และกล้าแสดงออก เป็นแบบอย่างให้เด็กรุ่นต่อไป เป็นมุมมองที่ดี ส่งเสริมเด็กๆ ดีมากค่ะ เด็กๆ จะมีพัฒนาการที่ดีขึ้น เด็กคือคนรุ่นใหม่ เปลี่ยนไป เพราะมีการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการแสดงศิลปะพื้นบ้าน มีการประดิษฐ์สิ่งของจากขยะที่เจอริมชายหาด ละครสะท้อนความรู้สึกต่อการรับผิดชอบสิ่งแวดล้อมของทุกคนในชุมชน ให้ทุกคนตระหนักถึงพฤติกรรมต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์และสัตว์ ต่อสิ่งแวดล้อมในทุกด้าน เปลี่ยนไปเยอะ จากทัศนคติเดิมที่เข้าใจว่าเยาวชนในพื้นที่ไม่เอาใจใส่สิ่งแวดล้อม เห็นได้ชัดว่าเยาวชนมีทัศนคติรักษ์สิ่งแวดล้อมรักถิ่นเกิดจากบทในละคร

3) ท่านคิดว่าละครและการจัดกิจกรรมให้เด็กในชุมชนของท่านก่อให้เกิดประโยชน์หรือไม่ หรือส่งผลอย่างไรต่อชุมชนบ้าง

เป็นการกระตุ้นจิตสำนึกให้รักความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีมาก ส่งผลดีในชุมชน ปลูกจิตสำนึกแก่เด็กรุ่นใหม่ มีประโยชน์มาก มีการถ่ายทอดให้เด็กได้ดีครับ มีประโยชน์ เป็นการสร้างความตระหนักให้กับเด็กที่อยู่ในชุมชนทราบถึงผลดีและผลเสียเมื่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนเสื่อมโทรมจากการทิ้งขยะ เป็นประโยชน์อย่างมาก ควรต่อยอดกิจกรรมละครสู่สาธารณะเพื่อกระตุ้นพฤติกรรมของบุคคลให้รู้สึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและปลูกฝังเยาวชนให้เข้าใจต่อผลกระทบจากการกระทำต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งทางน้ำ ทางอากาศ ทางกายภาพ ชีวภาพ ละครและกิจกรรมเหล่านี้จะส่งผลต่อชุมชนในการร่วมกันหยุดพฤติกรรมเก่าๆ และร่วมกันสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น (ควรจัดกิจกรรมให้มากกว่านี้) เกิดประโยชน์อย่างมาก ให้ชาวบ้านที่มาดูละครเกิดจิตสำนึกเรื่องขยะและสิ่งแวดล้อมรอบๆ บริเวณชายหาดบ้านเรา สร้างกระแสการจัดการขยะให้กับชาวบ้านและ อสม. ในการดูแลชายหาดในชุมชน

4) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ดีมากๆ เลย สมควรจัดกิจกรรมดีๆ แบบนี้อย่างต่อเนื่องต่อไป ขอสนับสนุนเด็กๆ แบบต่อเนื่อง อย่าวางมือนะคะ ขอให้มีกิจกรรมแบบนี้บ่อยขึ้นครับ ในเรื่องสถานที่การนำเสนอผลงาน สถานที่ค่อนข้างจำกัด ฝากถึงหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมกันตระตุ้น ปลูกฝัง สร้างจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ชุมชน อนุรักษ์ประเภณี วัฒนธรรมควบคู่กับสิ่งแวดล้อมที่ดีเพื่ออนาคตของเรา ลูกหลานของเราเพื่อโลกที่สวยงามต่อไป ควรสนับสนุนกิจกรรมของเด็กๆ ให้มีกิจกรรมบ่อยๆ ด้านงบประมาณ สถานที่ ไม่ว่าจะเป็นในวัด โรงเรียน มัสยิด หรือสาธารณสถาน วันสำคัญให้เด็กๆ ได้แสดงละครให้ชุมชนได้ดูเพื่อสะท้อนด้านการจัดการขยะ การดูแลธรรมชาติ การรักษาสิ่งแวดล้อม

กลุ่มประชากรที่ 2: ประชากรในชุมชน จำนวน 15 คน สามารถสรุป แบ่งเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับละครที่ได้รับชม และคิดว่าละครนำเสนออะไร

รักษาสิ่งแวดล้อม สนุกดี เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ดีมาก ได้สะท้อนชีวิต ขอชื่นชมทั้งครูและเด็กที่แสดงละคร ที่ได้นำเสนอการเป็นอยู่ในชุมชน ปลูกฝังชุมชนให้รักสิ่งแวดล้อม ดีมาก ได้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ได้ให้มีจิตสำนึกให้พัฒนาตนเองได้ ยินดีและชื่นชมในการพัฒนาชุมชนกับสิ่งแวดล้อม ช่วยกันเก็บขยะ ดี ได้เห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเรื่องขยะในทะเลที่ต้องช่วยกัน ได้ความรู้เกี่ยวกับทะเลขยะ นำเสนอให้เด็กๆ ทำกิจกรรมแบบนี้อีก มีความสร้างสรรค์และเป็นงานศิลปะที่ดี มีความสวยงาม สนุกดี เกี่ยวกับรักษาสิ่งแวดล้อม ดีค่ะ สะท้อนสังคมหลายอย่าง ทำให้เด็กมีระเบียบ

2) หลังจากรับชมละครแล้ว ท่านมีมุมมอง ทัศนคติ เกี่ยวกับประเด็นที่ละครนำเสนอเปลี่ยนไปจากเดิมหรือไม่ เพราะเหตุใด

เปลี่ยนไป เด็กๆ จะได้รักษาความสะอาด มีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น เด็กและครูทำได้ดีมาก ปลูกฝังสิ่งดีๆ ให้ชุมชน ให้ชุมชนช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม ให้เด็กมีจิตสำนึกดีขึ้น รักสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เป็นการป้องกันขยะ เป็นการนำเสนอที่เห็นได้ชัดเจน เปลี่ยนไปจากเดิม ได้ให้เด็กๆ เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน รณรงค์ขยะจากภายนอกสู่ภายใน สวยงามและสร้างสรรค์ เปลี่ยนไปเพราะเด็กๆ จะได้รักษาความสะอาด ละครตรงประเด็นกับสังคมในชุมชน

3) ท่านคิดว่าละครและการจัดกิจกรรมให้เด็กในชุมชนของท่านก่อให้เกิดประโยชน์หรือไม่ หรือส่งผลอย่างไรต่อชุมชนบ้าง

มีประโยชน์ มีความคิดสร้างสรรค์ สอนเด็กและให้ความรู้กับเด็กมากๆ มีประโยชน์มาก ช่วยปลูกฝังสิ่งดีๆ ให้ชุมชน ได้ประโยชน์มาก เพราะจะทำให้ชุมชนไม่มีขยะ ส่งผลในการทิ้งขยะ เกิด

ประโยชน์มาก เกิดประโยชน์เป็นอย่างมากกับผู้ปกครองและเด็กๆ ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีประโยชน์และมีความคิดสร้างสรรค์ เกิดประโยชน์มากค่ะ ทำให้เด็กได้กล้าแสดงออก

4) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

อยากให้ผู้นำชุมชนเชิญชวนคนในชุมชนช่วยกันเก็บขยะบริเวณชายหาดในวันหยุดหรือในวันสำคัญต่างๆ นักแสดงควรพูดให้ชัดขึ้น อยากให้จัดกิจกรรมให้เด็กๆ ทุกๆ เทศกาล อยากให้เด็กได้ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ อยากให้มีกิจกรรมแบบนี้อีก สร้างความสนุกให้เด็กๆ

กลุ่มประชากรที่ 3: เด็กกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 คน สามารถสรุป แบ่งเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) น้องคิดว่าตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทางโครงการจัดอยู่ในระดับใด

มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มาก มาก ปานกลาง

2) น้องคิดว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรจากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้บ้าง

สร้างสรรค์ กล้าแสดงออก ได้แสดงละคร สนุกและกล้าแสดงออก ความกล้าแสดงออก การทำละคร ได้กล้าแสดงออกและสามัคคี ความกล้าแสดงออก สนุกและได้มีความกล้าหาญมากขึ้น ได้เรียนรู้ว่าไม่ควรทิ้งขยะลงแม่น้ำหรือทะเล ควรทิ้งให้ลงถังขยะ ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่ไม่เคยทำมาก่อน ละครสนุกมากๆ การทำละครและความกล้าแสดงออก สามัคคี

3) น้องรู้สึกอย่างไรกับการเข้าร่วมกิจกรรมและแสดงละครในครั้งนี้

รู้สึกดี สนุก ดีใจมาก สนุก สนุกมาก ได้รู้จักเพื่อนๆ ชุมชนอื่น สนุก ได้เพื่อนใหม่และกล้าขึ้นกว่าเดิม รู้สึกสนุกและรู้สึกว่าตนเองมีความกล้าแสดงออก ดีใจและตื่นเต้น สนุกมากๆ อยากให้มีอีกสนุก

4) หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมและร่วมแสดงละครด้วยกัน น้องคิดว่าเกิดความเปลี่ยนแปลงอะไรในตนเองบ้าง

ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น กล้าแสดง ดี ความสนุกสนาน กล้าแสดงออก เกิดความเปลี่ยนแปลงคือความกล้าแสดงออก และคาดหวังว่าชุมชนจะเปลี่ยนแปลง การทิ้งขยะ เพราะชอบทิ้งขยะไม่เป็นที่ มีความกล้าหาญกว่าตอนแรกๆ และกล้าพูดมากขึ้น มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น และมีความสามัคคีมากกว่าเดิม มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าแสดงออกมากขึ้น ไม่ทิ้งขยะ

5) หลังจากการแสดงละคร น้องคิดว่าจะเกิดความเปลี่ยนแปลงอะไรในชุมชนของน้องบ้างไหม อะไรบ้าง

เราเรียนรู้เพื่อไปเปลี่ยนแปลงชุมชน ให้คนอื่นๆ ช่วยทิ้งขยะให้ลงถัง ความดี อยากให้ชุมชนเปลี่ยนแปลง หลังจากนี้จะมีขยะน้อยลง คนในชุมชนได้มารับชมและหวังว่าจะสนุกอีกครั้ง การไม่ทิ้งขยะเพ่นพ่าน ได้นำการแสดงที่พวกเราทุกคนช่วยกันทำมาแสดง ทำให้ได้รู้ว่าไม่ควรทำสิ่งนี้ อาจจะชวนให้เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ และคนอื่นๆ ทิ้งขยะให้ลงถัง ทำให้ชุมชนเริ่มคิดเริ่มทำและเริ่มหยุด เปลี่ยนทำให้ชุมชนไม่มีขยะมากเกินไป ไม่ทิ้งขยะเพ่นพ่าน

6) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ทำให้ชุมชนดีขึ้น อยากให้มีกิจกรรมแบบนี้ตลอดไป เด็กๆ ทุกคนจะได้มีความกล้าหาญ สถานที่โอเค อาหารโอเค

สรุปบท

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยได้ข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่กำหนด ประชากรส่วนใหญ่เล็งเห็นว่าเด็กในพื้นที่ชุมชนบ้านทุ่งใหญ่เสี่ยงต่อปัญหาสำคัญต่างๆ ดังนี้ 1) ปัญหาด้านสิ่งเสพติด 2) ปัญหาด้านการขาดพื้นที่กลางในการทำกิจกรรม 3) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ขาดการจัดการขยะที่เป็นระบบ ถนนชำรุด ขาดการดูแลเรื่องสาธารณูปโภค ไฟถนน น้ำประปา ฯลฯ เป็นต้น 4) ปัญหาด้านครอบครัว เช่น ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาดูแลอบรมสั่งสอน เป็นต้น 5) ปัญหาการไม่รู้เท่าทันสื่อ เช่น การเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ จากสื่อโซเชียล เป็นต้น จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาออกแบบกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองฯ เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นถึงปัญหาสังคมและร่วมกันหาทางออกสำหรับปัญหาดังกล่าว จำนวน 6 คน โดยจัดกิจกรรมทั้งหมด 10 ครั้ง ซึ่งได้จัดกิจกรรมทุกวันเสาร์และอาทิตย์ ติดต่อกันตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2568 เวลา 09:00-11:30 โดยประมาณ และได้จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองฯ ให้กับเด็กกลุ่มเป้าหมายจำนวน 15 คน จำนวน 1 ครั้ง เพื่อนำเสนอละครสะท้อนปัญหาสังคมออกสู่สาธารณชนและเพื่อประเมินทัศนคติผู้ชมหลังการดูละคร ระหว่างวันที่ 22-24 มีนาคม พ.ศ. 2568 กระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองฯ แต่ละครั้งมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัคฤประสงค์ของการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง เช่น กิจกรรมครั้งที่ 7 กิจกรรมเรียนรู้วิธีการทำตัวหนังตะลุงสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิธีการทำตัวหนังตะลุงและสร้างสรรค์หุ่นหนังตะลุงจากตัวละครในเรื่องเล่าของเด็กกลุ่มเป้าหมาย ตัวกิจกรรมคือการให้เด็กไปเรียนรู้วิธีทำตัวหนังตะลุงจากวิทยากรในพื้นที่แหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม (หนังตะลุง) อำเภอควนเนียง โดยให้วิทยากรในพื้นที่บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง สาธิตวิธีการทำตัวหนังตะลุงและวิธีเล่นหนังตะลุง

และให้เด็กกลุ่มเป้าหมายได้ทดลองทำตัวหนังตะลุงจากเรื่องเล่าของเขาและสุดท้ายได้ทดลองนำตัวหนังตะลุงมาเล่นกับจอหนังซึ่งมีไฟและเสียงดนตรีประกอบ เป็นต้น ในระหว่างที่ผู้วิจัยจัดกระบวนการได้มีการสังเกตการณ์และชวนเด็กกลุ่มเป้าหมายพูดคุยข้อสรุปและสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมในแต่ละครั้ง และเมื่อจัดกิจกรรมครบทั้ง 10 ครั้งแล้ว ผู้วิจัยได้จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการฯ เพื่อประเมินผลโครงการวิจัยจากเด็กกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มประชากรที่กำหนด สามารถวิเคราะห์จากคำตอบในแบบประเมินได้ว่ากิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดสามารถส่งเสริมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นถึงปัญหาขยะในชุมชนของตนเองร่วมกับคนในชุมชนและทุกคนพร้อมร่วมหาทางออกสำหรับปัญหาดังกล่าว ดังรายละเอียดด้านล่างนี้

ผลจากแบบประเมินกลุ่มประชากรที่ 1 ผู้นำชุมชน ทำให้ทราบว่าผลงานละครชุมชนเรื่องทะเลขยะสามารถนำเสนอประเด็นปัญหาขยะได้อย่างตรงจุด เข้าใจง่ายและสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน เด็กๆ กลุ่มเป้าหมายสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้ดี และในส่วนของกิจกรรมละครสามารถสะท้อนความเป็นจริงในชุมชนให้คนในชุมชนได้เล็งเห็นถึงปัญหา เพื่อนำไปสู่การร่วมกันแก้ปัญหาในภายภาคหน้า สามารถสร้างความตระหนักให้เด็กๆ ในชุมชนได้รู้จักพิษภัยจากขยะและเรียนรู้แนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เป็นกิจกรรมที่ส่งผลดีต่อชุมชน ปลูกจิตสำนึกแก่เด็กรุ่นใหม่ กิจกรรมมีประโยชน์ควรต่อยอดให้ละครออกสู่สาธารณะเพื่อกระตุ้นพฤติกรรมของบุคคลให้รู้สึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและปลูกฝังเยาวชนให้เข้าใจต่อผลกระทบจากการกระทำต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ละครและกิจกรรมเหล่านี้จะส่งผลต่อชุมชนในการร่วมกันหยุดพฤติกรรมเก่าๆ และร่วมกันสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้นและควรจัดกิจกรรมดีๆ แบบนี้อย่างต่อเนื่องต่อไป

ผลจากแบบประเมินกลุ่มประชากรที่ 2 ประชากรในชุมชน ทำให้ทราบว่าผลงานละครชุมชนเรื่องทะเลขยะสามารถถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นขยะและสิ่งแวดล้อม ทั้งเด็กและครูเก่งมากนำเสนอได้ดี ในส่วนของกิจกรรมละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองฯ มีประโยชน์ทั้งกับผู้ปกครองและเด็กๆ เด็กๆ ได้ใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์ มีความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมสามารถสอนเด็กและให้ความรู้เด็ก ช่วยปลูกฝังสิ่งดีๆ ให้เด็กในชุมชนและทำให้เด็กกล้าแสดงออก กิจกรรมส่งผลให้คนในชุมชนเกิดแรงบันดาลใจในการช่วยกันดูแลรักษาชุมชนของตนเอง เช่น อยากให้มีการจัดกิจกรรมเก็บขยะที่ริมทะเล เป็นต้น คนในชุมชนอยากให้จัดกิจกรรมแบบสนุกๆ แบบนี้ให้เด็กๆ อย่างต่อเนื่อง

ผลจากแบบประเมินกลุ่มประชากรที่ 3 เด็กกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ทราบว่าเด็กกลุ่มเป้าหมายรู้สึกสนุกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม พวกเขามีความกล้าแสดงออกมากขึ้น และคาดหวังว่าชุมชนจะเปลี่ยนแปลงในเรื่องปัญหาขยะ เริ่มจากที่ตัวพวกเขาเอง เขาเรียนรู้เพื่อไปเปลี่ยนแปลงชุมชนและให้

คนอื่นๆ ในชุมชนช่วยกันแก้ปัญหาเรื่องขยะ ชุมชนก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมละครทำให้ชุมชนเริ่มคิดเริ่มทำและเริ่มหยุด มันคือจุดเริ่มต้นของการร่วมมือกันแก้ปัญหาในชุมชน ซึ่งเมื่อเด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นคุณงามความดีที่พวกเขาสามารถทำได้เพื่อช่วยเหลือชุมชนของเขา นั่นคือการเห็นคุณค่าในตนเองและเขาจะมีความดีความงามติดตัวไปเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันหรือเกราะป้องกันให้ตนเองได้ในภายภาคหน้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วิจัยเรื่อง ละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นถึงปัญหาสังคมและร่วมกันหาทางออกสำหรับปัญหาดังกล่าวและเพื่อนำเสนอละครสะท้อนปัญหาสังคมออกสู่สาธารณชน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์และการประเมินผล สามารถสรุปผลอภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

5.3 ปัญหาและอุปสรรค

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยได้ข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่กำหนด คือ 1) กลุ่มประชากรที่ 1 ผู้นำชุมชนในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 6 คน 2) กลุ่มประชากรที่ 2 ประชากรในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 15 คน แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาออกแบบกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ ใช้จัดกิจกรรมให้เด็กกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คน โดยจัดกิจกรรมในชุมชนตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการในแต่ละครั้ง จำนวน 10 ครั้ง และการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ ให้เด็กกลุ่มเป้าหมายจำนวน 15 คน 1 ครั้ง เมื่อจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองฯ จำนวน 11 ครั้งแล้ว ผู้วิจัยได้ชวนกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มประชากรที่ 1 และ 2 พูดคุยแลกเปลี่ยนและทำแบบประเมินเพื่อประเมินทัศนคติผู้เข้าร่วมกิจกรรมและผู้ชมหลังจากละครจบ

ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง แล้วนำมาใช้จัดกิจกรรมให้กับเด็กกลุ่มเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นถึงปัญหาสังคมและร่วมกันหาทางออกสำหรับปัญหาดังกล่าว ซึ่งกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองที่นำมาใช้จัดกิจกรรมกับเด็กกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 ครั้ง และจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการฯ มีหัวข้อหลักๆ ดังนี้

ครั้งที่ 1 กิจกรรมรู้จักฉันรู้จักเธอ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยต่อกัน

ครั้งที่ 2 กิจกรรมว่าวบ้านเรา มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจบริบทของชุมชนผ่านการทำว่าว

ครั้งที่ 3 กิจกรรมว่าวบ้านเรา (ต่อ) มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจบริบทของชุมชนผ่านการทำว่าว

ครั้งที่ 4 กิจกรรมนิทานและเรื่องเล่าในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกคิดวิเคราะห์ผ่านนิทานและเรื่องเล่าในชุมชน

ครั้งที่ 5 กิจกรรมกลอนเกี่ยวกับบ้านของฉัน มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกเขียนกลอนเกี่ยวกับบ้านและชุมชนของตนเอง

ครั้งที่ 6 กิจกรรมหุ่นตัวละครจากเรื่องเล่า มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกสร้างหุ่นละครจากวัสดุและเรื่องเล่าในชุมชน

ครั้งที่ 7 กิจกรรมเรียนรู้วิธีการทำตัวหนังตะลุงสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิธีการทำตัวหนังตะลุงและสร้างสรรค์หุ่นหนังตะลุงจากตัวละครในเรื่องเล่าของเด็กกลุ่มเป้าหมาย

ครั้งที่ 8 กิจกรรมทดลองสร้างเสียงจากวัสดุในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อนำวัสดุในชุมชนมาทำให้เกิดเสียงและเพื่อสร้างเครื่องดนตรีจากวัสดุในชุมชน

ครั้งที่ 9 กิจกรรมเครื่องดนตรีจากขยะทะเลสู่การเล่าเรื่อง มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเครื่องดนตรีมาทดลองเล่นในการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชน เช่น เทศกาลชักพระ ปัญหาของชุมชน เช่น ขยะ เป็นต้น

ครั้งที่ 10 กิจกรรมลองเล่าเรื่องราวบ้านฉันผ่านกลอน หุ่นเงาและดนตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับบ้านของฉัน สิ่งที่เด็กๆ ต้องการบอกเล่าถึงผู้ใหญ่ ผ่านกลอน หุ่นเงาและดนตรี

ครั้งที่ 11 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ มีวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังนี้คือ

1. เพื่อประมวลองค์ความรู้และทักษะที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 10 ครั้งก่อนหน้านี้
2. เพื่อเพื่อจัดกิจกรรมเกี่ยวกับละครและพัฒนาต่อยอดไปสู่ผลงานด้านละคร
3. เพื่อนำเสนอผลงานละครออกสู่สาธารณชน
4. เพื่อประเมินทัศนคติผู้ชมเกี่ยวกับละครที่ได้รับชม

หลังจากการจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามและให้เด็กกลุ่มเป้าหมายทำแบบประเมินสามารถสรุปได้ว่าเด็กทุกคนเล็งเห็นความสำคัญของการ

แก้ปัญหาเรื่องขยะในชุมชน สามารถบอกถึงสาเหตุของปัญหาได้ว่ามาจากมนุษย์ บอกผลกระทบของปัญหาเรื่องมลพิษที่ส่งผลต่อสุขภาพของตนเองและคนในชุมชนได้ บอกผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวได้ เช่น ปลาหรือสัตว์น้ำที่กินขยะเข้าไปจะตายในที่สุด เป็นต้น และเด็กกลุ่มเป้าหมายสามารถบอกวิธีแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมได้ เช่น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการอุปโภค บริโภค โดยเริ่มที่ตนเองเป็นอันดับแรก คือ การหันมาใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก ลดการบริโภคอาหารที่ก่อให้เกิดขยะที่ไม่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติหรือไม่สามารถนำมาใช้ซ้ำและรีไซเคิลได้ คำตอบเหล่านี้ได้มาจากการทำกระบวนการเพื่อให้เด็กๆ ร่วมกันค้นหาคำตอบเพื่อตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาที่มีในชุมชนของตนเองและปรากฏอยู่ในละครที่เด็กๆ จัดแสดง ซึ่งละครดังกล่าวนั้นเด็กๆ ได้ร่วมกันคิดและสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อนำเสนอประเด็นปัญหาดังกล่าวให้ผู้ชมในชุมชนและกลุ่มประชากรที่เป็นผู้นำชุมชนและประชากรในชุมชนได้ชมกัน

ผู้วิจัยได้ให้ผู้นำในชุมชนทำแบบประเมินหลังจากการจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองฯ ทั้ง 11 ครั้ง ทำให้ทราบว่าผู้นำในชุมชนเล็งเห็นว่าเด็กกลุ่มเป้าหมายผลกระทบจากปัญหาขยะในชุมชนและแนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีความตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนของตนเองผ่านกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง ละครที่เด็กกลุ่มเป้าหมายได้สร้างสรรค์และจัดแสดงขึ้นสามารถสะท้อนถึงวิถีชีวิตและพฤติกรรมของคนในชุมชนที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าว ทำให้รู้สาเหตุ ผลกระทบ และวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งยังเป็นการปลูกจิตสำนึกที่ดี สร้างกระแสให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเองนำไปสู่การร่วมมือกันแก้ปัญหาในชุมชนต่อไป

ผู้วิจัยได้ให้ประชากรในชุมชนทำแบบประเมินหลังจากการจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองฯ ทั้ง 11 ครั้ง ทำให้ทราบว่ากลุ่มประชากรในชุมชนเล็งเห็นว่าเด็กกลุ่มเป้าหมายสามารถนำเสนอละครได้ตรงประเด็นกับสังคมในชุมชน กิจกรรมที่จัดมีประโยชน์ต่อเด็กเนื่องจากสามารถสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตนเองที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนและทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เล็งเห็นความสำคัญของการช่วยกันดูแลรักษาชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา สรุปผลได้ดังนี้คือ เด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นความสำคัญถึงปัญหาขยะในชุมชนของตนเอง เด็กเกิดแรงบันดาลใจในการเปลี่ยนแปลงชุมชนของตนเองให้ดีขึ้น จากการร่วมกันค้นหาคำตอบเพื่อแก้ไขปัญหาและร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างกล้าหาญด้วยกัน สะท้อนให้เห็นว่าเด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นคุณค่าในตนเองและคุณค่าของชุมชนของตน เขาจึงอยากดูแลรักษาชุมชนของเขาและคาดหวังให้ทุกคนในชุมชนร่วมกันดูแลรักษาชุมชนร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมและอย่างยั่งยืน

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัยเรื่อง ละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การวิจัยในครั้งนี้พบว่าเด็กกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นถึงปัญหาขยะในชุมชนของตนเองนำไปสู่การร่วมกันค้นหาคำตอบเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากการเข้าร่วมกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชน โดยกระบวนการทำให้เด็กตั้งคำถามเกี่ยวกับการเกิดปัญหา การหาสาเหตุของปัญหาจากการสร้างสถานการณ์สมมุติในสถานที่ซึ่งยกตัวอย่างมาจากสถานที่จริงในชุมชน และเชื่อมโยงตนเองกับตัวละครในชุมชนที่สามารถคิดแนวทาง วิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งละครสามารถสะท้อนปัญหาเพื่อสื่อสารกลับไปยังชุมชนได้ ทั้งยังเป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ๆ ให้เด็กกล้าแสดงออกและตระหนักในคุณค่าของตัวเอง (Self-esteem) สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงแข บัวประโคนและคณะ เรื่องการใช้สื่อละครเพื่อการพัฒนาชุมชนของกลุ่มละครมะขามป้อม : กรณีศึกษาจากพื้นที่ทำงานที่มีบริบทแตกต่างกัน 4 พื้นที่ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพทางความคิดและติดอาวุธด้านเทคนิคให้กับกลุ่มเยาวชนเพื่อให้สามารถใช้ละครเป็นเครื่องมือในการสะท้อนปัญหาหรือเพื่อส่งสารกลับไปยังชุมชนของตนเอง และเป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ๆ ให้เยาวชนกล้าแสดงออกก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ตระหนักเห็นคุณค่าในตนเอง ในฐานะที่เป็นทรัพยากรอันมีค่าของชุมชน (ดวงแข บัวประโคนและคณะ, 2547) โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็นช่วงๆ เช่นเดียวกัน ตั้งแต่ช่วงการติดต่อประสานงาน ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ช่วงการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ช่วงการทำละครและช่วงการประเมินผล ซึ่งผลจากการประเมินและสรุปบทเรียนตรงกับงานวิจัยเล่มนี้คือผลที่เกิดในระดับบุคคล คือ การเปลี่ยนแปลงตลอดจนผลกระทบที่เกิดกับเด็กกลุ่มเป้าหมายภายหลังการเข้าร่วมกระบวนการละครเพื่อการพัฒนา เช่น ผลในด้านความรู้ ด้านความเข้าใจ ด้านทัศนคติ ด้านพฤติกรรม เป็นต้น และผลที่เกิดในระดับชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนหลังการจัดกระบวนการละครเพื่อการพัฒนา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชน เช่น เป็นการเปิดพื้นที่สื่อสารใหม่ๆ ขึ้นในชุมชน ทำให้ครอบครัวและชุมชนเปิดมุมมองใหม่ๆ กับเยาวชน ละครเพื่อการพัฒนาก่อให้เกิดความภูมิใจต่อชุมชนของตนเอง ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ละครเพื่อการพัฒนาเป็นสื่อทางเลือกให้เด็กและเยาวชน ละครเพื่อการพัฒนาสามารถเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและจิตสำนึกของเยาวชนในชุมชนได้ ฯลฯ เป็นต้น

การวิจัยในครั้งนี้พบว่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนหลายๆ ภาคส่วนทำให้เกิดการร่วมกันตั้งคำถาม หาสาเหตุ ตระหนักถึงปัญหาในชุมชนของตนเองและเห็นความเกี่ยวข้องของตนเองและปัญหาในชุมชนของตน ตั้งแต่การรับทราบปัญหา วิเคราะห์ปัญหา มองหาวิธีการแก้ไขปัญหา ซึ่งอาจนำไปสู่การแก้ไขปัญหาขยะในระยะยาว เป็นการเสริมพลังให้กับชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีบทบาท

และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าและต่อยอดไปสู่จุดเปลี่ยนที่สำคัญได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาสกร อินทุมาร เรื่องบทบาท ผลกระทบ และบทเรียนของกลุ่มละครชุมชนกั๊ฟไฟ จังหวัดเชียงใหม่ ในการใช้ละครเพื่อการเรียนรู้และการเสริมพลัง ระหว่างปี 2539-2564 (ภาสกร อินทุมาร, 2567)

ละครเรื่องทะเลขยะที่เด็กกลุ่มเป้าหมายได้ร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้นมาและจัดแสดงในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2568 สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับชุมชนของพวกเขา ในตอนจบของเรื่องเป็นการทิ้งให้คนดูไปคิดต่อด้วยภาพเด็กๆ ที่แสดงเป็นกลุ่มควันลอยปกคลุมทั่วพื้นที่คนดู มีสาเหตุมาจากการเลือกวิธีกำจัดขยะด้วยการเผา ทำให้ควันพิษลอยคละคลุ้งไปทั่วพื้นที่ ละครจบลงแบบนั้นแล้วผู้นำกิจกรรมก็เข้ามาชวนคนดูพูดคุยเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อละคร สิ่งที่ได้จากการดูละครและชวนคนดูคิดต่อว่าในฐานะประชากรในชุมชนเรามีส่วนช่วยเหลือ สนับสนุนหรือมีส่วนร่วมกับสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ของเด็ก ๆ ได้อย่างไรบ้าง การใช้บทละครเพื่อตั้งคำถามหรือทิ้งอะไรบางอย่างไว้ให้คนดูได้คิดต่อทำให้ละครต่อยอดไปสู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาต่อได้ สอดคล้องกับบทความพิเศษของบัณฑิต ไกรวิจิตร เรื่องการแสดงอัตลักษ์พันทางของกลุ่มข้าวยำการละครในสังคมพหุปัตตานี (บัณฑิต ไกรวิจิตร, 2552) ซึ่งบทละครที่ใช้แสดงให้เด็กและผู้ปกครองในหมู่บ้านปะการอและหมู่บ้านรูสะมิแล จังหวัดปัตตานีได้ชม ตอนจบของเรื่องตัวละครที่เป็นนกแห่งเสรีภาพ ซึ่งเป็นตัวแทนของความดี ต้องตายลงจากการแย่งชิงกันระหว่างคนดีและคนไม่ดี นำไปสู่การตั้งคำถามกับคนดูว่าการต่อสู้เพื่อความดีทำไมถึงไม่มีความสงบสุขเกิดขึ้น ทำไมมีแต่ความสูญเสีย บทละครที่มีการตั้งคำถามมักนำไปสู่การหาคำตอบอย่างมีส่วนร่วมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่ยั่งยืนที่อย่างแท้จริง

5.3 ปัญหาและอุปสรรค

5.3.1 เนื่องจากผู้วิจัยไม่ได้วางแผนเผื่อเวลาในการขอจริยธรรมในมนุษย์ ทำให้การดำเนินงานล่าช้ากว่ากำหนด 6 เดือน ผู้วิจัยจึงมีเวลาในการลงพื้นที่ทำกิจกรรมกับเด็กกลุ่มเป้าหมายแค่สองเดือน

5.3.2 ผู้วิจัยได้ทิ้งช่วงจากการจัดกิจกรรมกับเด็กกลุ่มเป้าหมายไปนาน มีเด็กบางส่วนที่โตขึ้น อายุเกินจากขอบเขตงานวิจัยที่กำหนด ที่เหลืออยู่ก็มีน้อยทำให้ต้องไปหาเด็กกลุ่มเป้าหมายเพิ่ม ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้ง 1 และ 2 และประสานงานไว้ว่าให้พาลูกหลานมาเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้วิจัยจะจัดขึ้น พวกเขาก็รับปากว่าจะพาลูกหลานมาเข้าร่วมกิจกรรม แต่เมื่อถึงเวลาจัดกิจกรรมกลับไม่มาเข้าร่วม ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่อีก 2 ครั้ง เพื่อไปสอบถามตามบ้านของคนในชุมชนที่เป็นผู้ปกครองของเด็กๆ เห็นว่าบางคนยังไม่วางใจที่จะให้ลูกหลานมาเข้าร่วมกิจกรรม อาจเป็นเพราะยังไม่รู้จักกับผู้วิจัยเป็นการส่วนตัว ทำให้ไม่มั่นใจที่จะให้ลูกหลานมาร่วมกิจกรรม ส่งผลให้จำนวนเด็กกลุ่มเป้าหมายไม่ถึงเป้าที่วางไว้ในตอนต้น คือจำนวน 15-20 คน แต่มีเด็กกลุ่มเป้าหมายที่มาเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องแค่ 6 คน

5.4 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยเรื่อง ละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา ดังนี้

5.4.1 ผู้วิจัยควรวางแผนเผื่อเวลาในการขอจริยธรรมในมนุษย์และเร่งดำเนินการให้เสร็จสิ้นอย่างรวดเร็วจะได้ไม่กระทบกับแผนและกำหนดการของโครงการวิจัยที่ได้วางไว้ตั้งแต่ต้น

5.4.2 ผู้วิจัยควรเพิ่มขั้นตอนการลงพื้นที่เพื่อทำความรู้จักกับคนในชุมชนก่อนการจัดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้รู้จักและวางใจที่จะให้ลูกหลานของพวกเขามาเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้วิจัยจะจัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

บรรณานุกรม

จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2540). *การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร.

ณัฐนรี ศรีทอง. (2547). *เอกสารประกอบการสอนเรื่องการศึกษาและการพัฒนาชุมชน.* ภาควิชาส่งเสริมการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

ดวงแข บัวประโคนและคณะ. (2547). *การใช้สื่อละครเพื่อการพัฒนาชุมชนของกลุ่มละครมะขามป้อม กรณีศึกษาจากพื้นที่ทำงานที่มีบริบทแตกต่างกัน 4 พื้นที่:* รายงานวิจัยฉบับ สมบูรณ. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:84264.

บัณฑิต ไกรวิจิตร. (2552). บทความพิเศษเรื่องการแสดงอัตลักษณ์พันทางของกลุ่มข้าวยำการละครในสังคมพุทัตตานี. *RUSAMELAE JOURNAL, 30(3),* 52-58.

บุญเลิศ นาคแก้ว. (2523). การศึกษากับงานพัฒนาชุมชน. *หนังสือพิมพ์ข่าวรามคำแหง*, *10(28)*, 39. https://archives.lib.ru.ac.th/s/RU-Archives/item/839.

ปวลักขิ์ สุรัสวดี. (2566). *ถอดบทเรียนนักการละครประยุกต์: กระบวนการละครเยาวชนฐานชุมชนเพื่อสร้างการเรียนรู้ จิตสำนึกร่วม และอัตลักษณ์จากเรื่องเล่าของเยาวชน*. วารสารวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์, 2(1), 78-94.

ปวลักขิ์ สุรัสวดี และเสาวนีย์ วงศ์จินดา. (2561). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการใช้ละครประยุกต์เพื่อพัฒนามโนทัศน์ความเข้าใจในตนเองของเยาวชนไร้สัญชาติ: กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนไร้สัญชาติ ตำบลมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร ประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

พรรัตน์ ดำรุง. (2557). *ละครประยุกต์ การใช้ละครเพื่อการพัฒนา.* กรุงเทพมหาคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรัตน์ ดำรุง. (2565). การพัฒนาพื้นที่ใหม่ในการสร้างละครไทยร่วมสมัย: การสร้างผลงานละครและการวิจัยการแสดงในมิติของการเชื่อมต่อกระบวนการสร้างสรรค์. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 14(2),* 339-362. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/fakku/article/view/254214/174609.

ภาสกร อินทุมาร. (2567). บทบาท ผลกระทบและบทเรียนของกลุ่มละครชุมชนกั๊บไฟ จังหวัดเชียงใหม่ ในการใช้ละครเพื่อการเรียนรู้และเสริมพลัง ระหว่างปี 2539-2564. *วารสารศิลปกรรมสาร (The Fine and Applied Arts Journal), 17*(2), 56-73. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/fineartstujournal/article/view/272183/184960.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2531). *การพัฒนาชุมชนเปรียบเทียบ.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2532). *หลักการพัฒนาชุมชน : การพัฒนาชุมชนประยุกต์.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สายันต์ ไพรชาญจิตร์. (2547). *การฟื้นฟูพลังชุมชนด้วยการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์: แนวคิด วิธีการและประสบการณ์จากจังหวัดน่าน.* โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.

สุกัญญา สมไพบูลย์ และษัณปการ แสงจันทร์. (2553). *ละครชุมชน.* กรุงเทพมหานคร: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

อุทัยวรรณ ภู่เทศ. (2557). *ตำราเรื่องการวิจัยในงานพัฒนาชุมชน*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. นครสวรรค์.

ภาคผนวก ก

แบบฟอร์มการสัมภาษณ์โครงการวิจัยเรื่องละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

กลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม

กลุ่มประชากรที่ 1

ผู้นำชุมชนในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

แบบสัมภาษณ์ โครงการวิจัยเรื่องละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

กลุ่มประชากรที่ 1 ผู้นำในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้อยู่ในขั้นตอนการศึกษาประเด็นปัญหาจากคนในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ ตามกลุ่มประชากรทั้ง 3 คือ 1) กลุ่มผู้นำในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 2) กลุ่มประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 3) กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ เพื่อนำประเด็นปัญหามาออกแบบและจัดทำกระบวนการทางละครเพื่อการพัฒนาชุมชน
2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน
   ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ถูกสัมภาษณ์
   ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในชุมชนของผู้ถูกสัมภาษณ์
   ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ผศ.ดถาตา สมพงศ์
อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ถูกสัมภาษณ์

เพศ O ชาย O หญิง O อื่นๆ

อายุ.....ปี

ที่อยู่

.....

.....

อาชีพ

.....

บทบาทในชุมชน

.....

จำนวนปีที่เป็นผู้นำในชุมชน

.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในชุมชนของผู้ถูกสัมภาษณ์

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับชุมชนของท่าน มีปัญหาที่ต้องการการแก้ไขหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในชุมชนของท่าน มีปัญหาที่ต้องการการแก้ไขหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

หากมีการจัดกิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชนของท่านเพื่อเป็นการส่งเสริม พัฒนา หรือแก้ไขปัญหาดังกล่าว ท่านคิดว่าควรเป็นกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในด้านใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

ชุมชนของฉันจะดีกว่านี้ถ้ามี

.....

.....

.....

ชุมชนของฉันจะดีกว่านี้ถ้าฉัน

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

กลุ่มประชากรที่ 2

ประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

แบบสัมภาษณ์ โครงการวิจัยเรื่องละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

กลุ่มประชากรที่ 2 ประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้อยู่ในขั้นตอนการศึกษาประเด็นปัญหาจากคนในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ ตามกลุ่มประชากรทั้ง 3 คือ 1) กลุ่มผู้นำในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 2) กลุ่มประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 3) กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ เพื่อนำประเด็นปัญหามาออกแบบและจัดทำกระบวนการทางละครเพื่อการพัฒนาชุมชน
2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน
   ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ถูกสัมภาษณ์
   ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในชุมชนของผู้ถูกสัมภาษณ์
   ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ผศ.ดถาตา สมพงศ์
อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ถูกสัมภาษณ์

เพศ O ชาย O หญิง O อื่นๆ

อายุ.....ปี

ที่อยู่

.....

.....

อาชีพ

.....

บทบาทในชุมชน

.....

จำนวนปีที่อาศัยในชุมชนแห่งนี้

.....

ประสบการณ์ในชุมชนแห่งนี้

.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในชุมชนของผู้ถูกสัมภาษณ์

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับชุมชนของท่าน มีปัญหาที่ต้องการการแก้ไขหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในชุมชนของท่าน มีปัญหาที่ต้องการการแก้ไขหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

หากมีการจัดกิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชนของท่านเพื่อเป็นการส่งเสริม พัฒนา หรือแก้ไขปัญหาดังกล่าว ท่านคิดว่าควรเป็นกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในด้านใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

ชุมชนของฉันจะดีกว่านี้ถ้ามี

.....

.....

.....

ชุมชนของฉันจะดีกว่านี้ถ้าฉัน

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

กลุ่มประชากรที่ 3

เด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

แบบสัมภาษณ์ โครงการวิจัยเรื่องละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

กลุ่มประชากรที่ 3 เด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้อยู่ในขั้นตอนการศึกษาประเด็นปัญหาจากคนในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ ตามกลุ่มประชากรทั้ง 3 คือ 1) กลุ่มผู้นำในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 2) กลุ่มประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 3) กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ เพื่อนำประเด็นปัญหามาออกแบบและจัดทำกระบวนการทางละครเพื่อการพัฒนาชุมชน
2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน
   ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ถูกสัมภาษณ์
   ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในชุมชนของผู้ถูกสัมภาษณ์
   ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ผศ.ดถาตา สมพงศ์
อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ถูกสัมภาษณ์

เพศ O ชาย O หญิง O อื่นๆ

อายุ.....ปี

ระดับการศึกษา

.....

ภาระหน้าที่นอกเหนือจากการศึกษา

.....

บทบาทในชุมชน

.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในชุมชนของผู้ถูกสัมภาษณ์

น้องคิดว่าชุมชนของน้องเป็นอย่างไร ในชุมชนมีปัญหาที่ต้องการการแก้ไขหรือไม่ เช่น ปัญหาใดบ้าง

.....

.....

.....

ในฐานะที่น้องเป็นเด็กคนหนึ่งในชุมชน น้องคิดว่าควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนาหรือแก้ปัญหาดังกล่าวหรือไม่

.....

.....

.....

หากมีการจัดกิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน น้องคิดว่าควรเป็นกิจกรรมในด้านใดบ้าง เพราะเหตุใดจึงอยากให้จัดกิจกรรมดังกล่าว

.....

.....

.....

ชุมชนของฉันจะดีกว่านี้ถ้ามี

.....

.....

.....

ชุมชนของฉันจะดีกว่านี้ถ้าฉัน

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

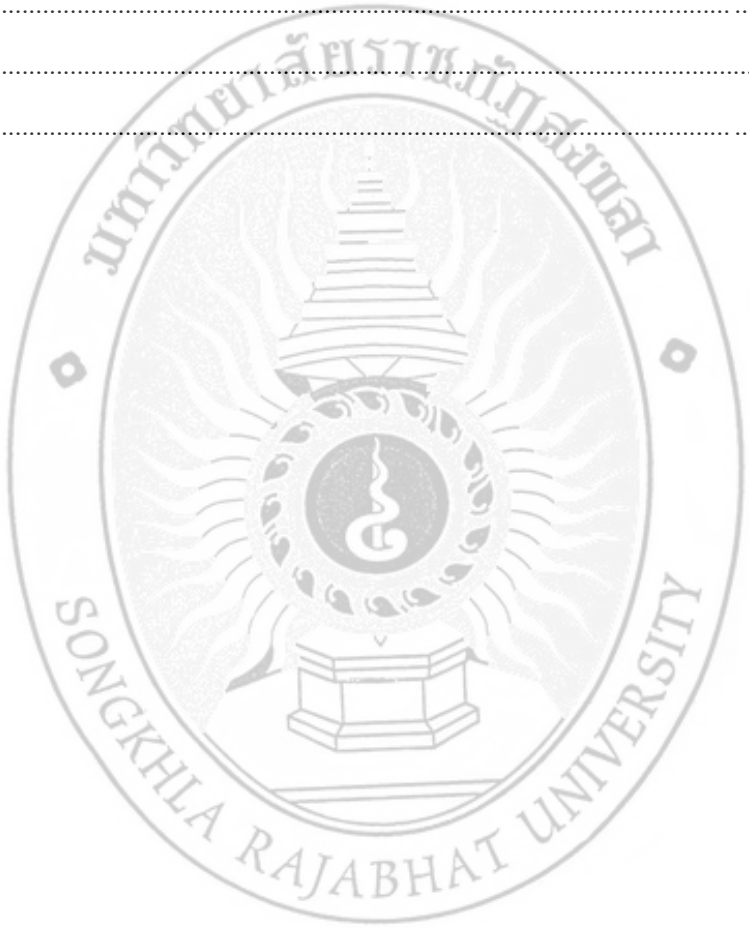

ภาคผนวก ข

แบบประเมินโครงการวิจัยเรื่องละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

กลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม

กลุ่มประชากรที่ 1

ผู้นำชุมชนในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

แบบประเมิน โครงการวิจัยเรื่องละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

กลุ่มประชากรที่ 1 ผู้นำในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้อยู่ในขั้นตอนการประเมินผลการศึกษาวิจัยหลังจัดกระบวนการและจัดแสดงละครเพื่อการพัฒนาชุมชนให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทำการประเมินตามกลุ่มประชากรทั้ง 3 คือ 1) กลุ่มผู้นำในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 2) กลุ่มประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 3) กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่
2. แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน
   ตอนที่ 1 แบบประเมินเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ทำแบบประเมิน
   ตอนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นหลังการจัดกิจกรรมและหลังจากการได้รับชมละคร
   ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ผศ.ตถาตา สมพงศ์
อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ถูกสัมภาษณ์

เพศ O ชาย O หญิง O อื่นๆ

อายุ.....ปี

ที่อยู่

.....

.....

อาชีพ

.....

บทบาทในชุมชน

.....

จำนวนปีที่เป็นผู้นำชุมชน

.....

ตอนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นหลังการจัดกิจกรรมและหลังจากการได้รับชมละคร

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับละครที่ได้รับชม และคิดว่าละครนำเสนออะไร

.....

.....

.....

หลังจากรับชมละครแล้ว ท่านมีมุมมอง ทัศนคติ เกี่ยวกับประเด็นที่ละครนำเสนอเปลี่ยนไปจากเดิมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าละครและการจัดกิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชนของท่านก่อให้เกิดประโยชน์หรือไม่หรือส่งผลอย่างไรต่อชุมชนบ้าง

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

กลุ่มประชากรที่ 2

ประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

แบบประเมิน โครงการวิจัยเรื่องละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

กลุ่มประชากรที่ 2 ประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้อยู่ในขั้นตอนการประเมินผลการศึกษาวิจัยหลังจัดกระบวนการและจัดแสดงละครเพื่อการพัฒนาชุมชนให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทำการประเมินตามกลุ่มประชากรทั้ง 3 คือ 1) กลุ่มผู้นำในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 2) กลุ่มประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 3) กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่
2. แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน
   ตอนที่ 1 แบบประเมินเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ทำแบบประเมิน
   ตอนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นหลังการจัดกิจกรรมและหลังจากการได้รับชมละคร
   ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ผศ.ตถาตา สมพงศ์
อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ถูกสัมภาษณ์

เพศ O ชาย O หญิง O อื่นๆ

อายุ.....ปี

ที่อยู่

.....

.....

อาชีพ

.....

บทบาทในชุมชน

.....

จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้

.....

ตอนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นหลังการจัดกิจกรรมและหลังจากการได้รับชมละคร

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับละครที่ได้รับชม และคิดว่าละครนำเสนออะไร

.....

.....

.....

หลังจากรับชมละครแล้ว ท่านมีมุมมอง ทัศนคติ เกี่ยวกับประเด็นที่ละครนำเสนอเปลี่ยนไปจากเดิมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าละครและการจัดกิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชนของท่านก่อให้เกิดประโยชน์หรือไม่หรือส่งผลอย่างไรต่อชุมชนบ้าง

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

กลุ่มประชากรที่ 3

เด็กกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

แบบประเมิน โครงการวิจัยเรื่องละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง สำหรับเด็กในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดสงขลา

กลุ่มประชากรที่ 3 เด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้อยู่ในขั้นตอนการประเมินผลการศึกษาวิจัยหลังจัดกระบวนการและจัดแสดงละครเพื่อการพัฒนาชุมชนให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทำการประเมินตามกลุ่มประชากรทั้ง 3 คือ 1) กลุ่มผู้นำในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 2) กลุ่มประชากรในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ 3) กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านทุ่งใหญ่
2. แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน
   ตอนที่ 1 แบบประเมินเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ทำแบบประเมิน
   ตอนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมและหลังจากจัดแสดงละคร
   ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ผศ.ตถาตา สมพงศ์
อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ถูกสัมภาษณ์

เพศ O ชาย O หญิง O อื่นๆ

อายุ.....ปี

ระดับการศึกษา

.....

ภาระหน้าที่อื่นนอกเหนือจากการศึกษา

.....

บทบาทในชุมชน

.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมและหลังจากจัดแสดงละคร

น้องคิดว่าตัวเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทางโครงการจัดอยู่ในระดับใด

O มากที่สุด O มาก O ปานกลาง O น้อย O น้อยที่สุด

น้องคิดว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรจากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้บ้าง

.....

.....

.....

น้องรู้สึกอย่างไรกับการเข้าร่วมกิจกรรมและแสดงละครในครั้งนี้

.....

.....

.....

หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมและร่วมแสดงละครด้วยกัน น้องคิดว่าเกิดความเปลี่ยนแปลงอะไรในตัวเองบ้าง

.....

.....

.....

หลังจากการแสดงละคร น้องคิดว่าจะเกิดความเปลี่ยนแปลงอะไรในชุมชนของน้องบ้างไหม อะไรบ้าง

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....